

van w i r s k a a n t e

orgaan van heemkondekring 'amalia van solms', baarle-herzog-nassau

jaargang 18, nr. 2
1 juni 2003

Heemkundekring 'Amalia van Solms' houdt zich actief bezig met het erfgoed van onze gemeenten. Doel daarvan is:

- onze kennis ervan te vergroten
- het waardevolle te behouden en te beschermen
- de verzamelde gegevens beschikbaar te stellen

De kring verzamelt hiertoe informatie over velerlei onderwerpen uit het heden en verleden van Baarle, Castelré, Ulicoten en Zondereigen.

Heemkundekring 'Amalia van Solms'

Het Heemhuis

Kerkstraat 4

2387 Baarle-Hertog (B)

Internet: www.amaliavansolms.org

Bankrelaties:

- Rabobank Baarle-Nassau e.o. rekening: 10.38.94.969
- KBC Baarle-Hertog rekening: 733-3023880-32

Overname van artikelen of gedeelten ervan is slechts toegestaan mits bronvermelding.

van wirskaante

Driemaandelijks tijdschrift
Heemkundekring 'Amalia van Solms'
Baarle-Hertog-Nassau

Redactie: Dré Moors, Gerrit de Jong, Piet van der Flaes, Antoon van Tuijl,
Herman Janssen en Peter Tuytelaars.

18de jaargang nr. 2

1 juni 2003

INHOUD

Voorwoord	A. Jacobs	62
Kapelaan Fick: Een vogeldeskundige bij uitstek	P. v.d. Flaes	64
Bels Lijntje in het museum	C. Derks	67
Aon de praot mee (15)...????	A. Moors	68
Erpelfooi en Poetjespap	F. Willemsen	69
Het Jaar van de Boerderij (2)	A. van Tuyl	71
In de voetsporen van pater Ladislas (3)	H. Janssen	79
Verhiel, een 17de-eeuwse Baarlese familie	T. Verhiel	83
Sinte Huybrecht	H. Janssen	86
De Uitwijkeling	J. v.d. Heijning	88
Werkgroep Kapel van Nijhoven (13)	G. de Jong	89
Asperges	E. Verbiest	98
De Boerentuin	A. van Eijl-v.d. Klashorst	101
Merkwaardigheden (35)	A. van Tuijl	104
De hoornaar of Paardenwesp	P. v.d. Flaes	108
Arne Amalia (44)	A. van Tuijl	110
Aanwinsten Bidoc (16)	L. Luijten	112
Wat was en wat komt	A. van Tuijl	113
Activiteitenkalender	A. Moors	116

Voorwoord

Op donderdag 13 maart j.l hebben wij onze 27e Algemene Ledenvergadering gehouden. Nu in de zaal van café de Lindeboom te Baarle-Nassau. Vele belangstellende leden waren aanwezig en met hen werd teruggekeken naar de activiteiten van 2002 en vooruitgekeken naar de activiteitenkalender van 2003.

Vele activiteiten in 2002 zijn gedragen door leden van werkgroepen en door specialisten binnen onze vereniging. Het is prettig om vast te kunnen stellen dat er zoveel leden actief zijn binnen onze vereniging. Dat wil nogal eens zeggen dat er veel vrije tijd wordt gestoken in de activiteit of activiteiten waarmee men bezig is. Als we terugkijken naar 2002 is dit van toepassing op de werkgroep Bidoc, de werkgroep Genealogie, redactieraad, activiteitencommissie en ook de leden die onze website ontwikkeld en gepresenteerd hebben. Op al deze werkende leden zijn wij als bestuur trots .

Gelukkig zijn er ook veel leden die meedoen aan georganiseerde activiteiten en die onze tentoonstellingen, open Zondagen, heem-woensdagavonden trouw bezoeken. Ook deze leden hebben wij hard nodig om onze vereniging goed te laten functioneren. Onze activiteitencommissie heeft ook dit jaar weer voor een waaier van activiteiten gezorgd. Zo staan er excursies, fietstochten, tentoonstellingen en werkgroep bijeenkomsten op het programma. Via Van Wirskaante en via Ons Weekblad wordt U ruim vooraf geïnformeerd.

Onze heemreis gaat dit jaar naar Leuven en wel 21 juni a.s. Leuven de studentenstad van België met vele prachtige gebouwen, cafés en natuurlijk terrassen. Herman Janssen en Antoon van Tuijl nemen ons mee op pad en zoeken de heemkundige relatie met Baarle. Inschrijven tot 11 juni !!!

De Brabantse Heemdagen worden dit jaar verdeeld over 2 plaatsen namelijk Den Bosch en Boxtel. Deze dagen vinden plaats op donderdag 7 en vrijdag 8 augustus. Men maakt kennis via een diapresentatie met Den Bosch en gaat daar op verkenning in de historische binnenstad. In Boxtel verkent men de omgeving per fiets en sluit men 's avonds de Brabantse Heemdagen af. Wie mee wil kan voor informatie op het Heemhuis terecht of bij ondergetekende.

En dan komt de vakantie er al weer aan. De ene gaat in het voorseizoen ,de andere tijdens de schoolvakanties en weer een ander in het najaar. Het is altijd wel leuk om een kaartje te ontvangen vanuit een vakantieadres. Vanuit Baarle zullen ongetwijfeld veel vakantiegroeten verstuurd worden. Onlangs hebben wij bij het streekarchief in Oosterhout een aantal ansichtkaarten van Baarle op de kop kunnen tikken. Op de kaarten ziet men afbeeldingen van Baarle uit de jaren 1910 tot 1930. Het zijn natuurlijk reproducties maar ze zullen ongetwijfeld in de collectie van een Boalse verzamelaar zitten. Het leek ons wel aardig om deze zomer deze kaarten eens naar vrienden of kennissen te sturen. Ieder lid ontvangt hierbij dus 3 ansichtkaarten van Baarle.

Allemaal een prettige en gezonde vakantie toegewenst.

Ad Jacobs, Uw voorzitter.

Kapelaan Fick: Een vogeldeskundige bij uitstek

Piet v. d. Flaes

Het was half de jaren veertig dat een boomlange kerel, 2.05m lang de Goorweg op reed met zijn fiets. Hij bereed merk Simplex, speciaal gemaakt voor lange mensen, zowel vrouwen als mannen. De meeste geestelijken reden met een damesfiets vanwege hun lange kleding.

Hij stopte tegenover de Maiskuil. Inmiddels was nog iemand op komen dagen. Dat was de eigenaar van de grond. Fick had zijn perceel nodig voor het opzetten van een vinkenbaan (installatie om vogeltjes te vangen). In het tijdschrift "De Zwerver" las ik hoe Fick in 1936 een bezoek bracht aan vinkenvangers in de buurt van Rotterdam. Hij deed dat per fiets vanuit het Groot Seminarie te Hoeven alwaar hij zijn opleiding tot priester volgde.

Hij nam alles goed in zich op, bekeek de lengte en breedte van de slagnetten, de leren gordeltjes die de lokvinken om hun lichaam hadden, de drinkflesjes, de voeding welke de vogeltjes kregen, de verschillende ringen die het ringstation verstrekten, de vangboekjes waarin jaar, dag en uur van ringen genoteerd werd, enz. enz. Men moet dan ook een goede kennis van zaken en van vogels hebben om het werk op een ringstation tot een goed einde te brengen. Fick bezocht deze vangplaats nog meerdere keren om later het geleerde zelf in praktijk te kunnen brengen. Samen met de eigenaar zocht hij achter de Goordonk een mooie plaats uit waar hij zijn vinkenslag uitzette.

De Maiskuil is nu verdwenen. Er liggen nu grote buizen in de grond voor de afvoer van rioolwater naar het zuiveringsstation. Vlakbij staat een drukstation om het afvalwater voort te stuwten. Vroeger lag de Maiskuil er prachtig bij met riet er rondom. Er verbleven allerlei watervogels zoals eenden, meerkoeten, enz. Door de boeren werd er gebruikshout in gedrenkt om het hard te laten worden.

Het terrein dat Fick wilde gebruiken, werd geëgaliseerd en ingezaaid met gras. Als medewerker werd aangetrokken Gust Leemans die er niet te ver vandaan

woonde. In België kocht men de vangnetten aan tesamen met de drinkflesjes en de riempjes voor de lokkers. Als lokvogels dienden vinken, sijsjes, putters en bieteuten (koolmezen), enz. Van iemand die van het plan gehoord had, kreeg Fick een oude auto, een T-fordje zonder motor. Met een camouflagezeil er over kon dat dienen als schuilhut. Uit een waterput in de buurt mocht hij zoveel water halen als hij nodig had. De boorden van zijn vangveld werden omzoomd met bremstruiken. De uiteinden van de netten werden tot een koord samengebracht. Dat touw liep door het gat waar vroeger de slinger zat tot in de auto. Daaraan werd een korte knuppel bevestigd waarmee het net dichtgetrokken kon worden. Het vergde wel veel kracht om met een ruk de beide netten omhoog te halen en neer te doen klappen.

Het was fijn in het Fordje te verblijven onder het roffelen van de regen op het dak en het drinken van een bakje koffie uit de thermoskan. Maar tegen het vallen van een zwerm trekvogels werd het spannend. Als het net dichtsloeg, repte Fick zich uit de auto. Soms klemde de deur en dan liet de kapelaan wel eens iets ontsnappen dat veel op een vloek geleek! God, wat was hij fanatiek als het met zijn vogels te maken had. Er werd door parochianen wel meesmuilend gezegd: Waar houdt hij eigenlijk het meeste van... van zijn vogeltjes of van ons? Het ergste wat hem kon overkomen was, als een roofvogel zich van op grote hoogte op zijn arme lokkers stortte. Dan was hij in staat om hem de nek om te draaien!

Duizenden vogels heeft hij gevangen en weder losgelaten ten dienste van de wetenschap. Het vangseizoen duurde in het najaar zo'n drie tot vier weken. Als de vogeltrek voorbij was, werden de vangnetten gewassen en gedroogd tesamen met het camouflagezeil. De lokvogels kregen hun vrijheid terug. De wielen werden weer onder de oude Ford geplaatst zodat die naar de schuur gereden kon worden met de vos ervoor. De drinkflesjes werden gewassen en opgeborgen tot het volgende seizoen. Dat opruimen had altijd emotionele momenten.

Niet allen op den buiten was deze man in zijn element maar ook in de pastorie was hij altijd in de weer. Hij had een enorme collectie grammofonplaten met allerlei vogelgeluiden. Meestal uit Duitsland. Daar was men al veel verder met de natuur te doorgronden.

Ik heb enkele jaren met deze ingoede man op mogen trekken en verkeerde gaarne in zijn nabijheid. Je kon veel van hem leren. Ook op cultureel gebied deed hij veel voor Baarle. Zijn broer was rector van het zeer bekende jongenskoor “De Oosterhoutse Nachtegalen”. Dit heeft op zijn verzoek een tweetal optredens verzorgd in Baarle. Eenmaal zong het in de kerk en eenmaal in de tuin van dokter Bloem. Beide uitvoeringen waren helemaal volzet. Het had veel moeite gekost dit koor naar hier te halen. Hun agenda gaf weinig ruimte.

De familie Fick was eigenaar van een groothandel in grutterswaren en tabaksartikelen. Toen deze kapelaan na enkele jaren naar elders werd overgeplaatst en hij afscheid kwam nemen, heb ik het even moeilijk gehad. Ik blijf me hem herinneren als een bijzondere, ingoede man.

Noot van de redactie

Het toponiem “Maiskuil” in dit artikel is waarschijnlijk een verbastering van “Meiers Kuil”. Op de plaats die Piet bedoelt, vinden we op oude kaarten een voornaam huis met een gracht er omheen. Dat was het huis van de Meier, een soort burgemeester. Het huis verdween in de tweede helft van de 19de eeuw. Resten van de gracht zijn pas een paar jaar geleden verdwenen.

Bels Lijntje in het museum

Christa Derks

Mijn man en ik gaan graag naar tentoonstellingen. Iedere keer als we op bus 43 (museum De Pont en Handwerkmuseum, Tilburg) stonden te wachten, zeiden we dat we eens naar het Natuurmuseum en Scription moesten gaan. Deze beide musea zijn tegenover het station, Spoorlaan 434. En ja, eindelijk stapten we daar eens binnen. De ingang ligt naast het neo-classicistisch gebouw. We liepen naar de balie om een kaartje te kopen. We moesten een keuze maken: of het Natuurmuseum of het Scription. We kozen het Natuurmuseum.

We gingen het museum in. Rechts zagen we een gezellig restaurant, links van de ruimte vitrines met opgezette vogels en in het midden een verhoging waar ook tafels en stoelen staan. Eerst kijken en dan koffie. We gingen rechtsaf. Nu zagen we de vogels aan onze rechterhand. Links een soort computer. Hé, leuk: een CD-rom over vogels. We drukten een nummer in dat bij een opgezette vogel stond en ja hoor, de specht verscheen, een landschap, het geluid, enzovoort. Interessant, later nog eens meer vogels bestuderen. We liepen verder door de gang en zagen een trap met vitrines. In de vitrines lagen schelpen, veel schelpen. Wat een wonder dat deze vormen door kleine diertjes zijn gemaakt. Ik had zin om daar eens met een tekenblok te gaan zitten.

We liepen verder de trap op. In de verte zagen we een deur met een bord erboven: 'Brabants Landschap'. Die afdeling wilden we eens zien. We stapten de zaal binnen. Weer een bord: 'Bels Lijntje'. We waren verrast en liepen naar de tentoonstelling. Het was een nauwe en lange ruimte (dit moest het fietspad voorstellen). Links en rechts vitrines met opgezette dieren. Een das waar vechtsporten mee gehouden werden, verder zagen we een ekster, een valk en een sperwer. In de vitrine met planten zagen we kruiskruid, knoopkruid en margriet. Deze planten en dieren zijn te vinden in de omgeving van het Bels Lijntje. Aan het eind van de ruimte werden dia's vertoond.

Natuurlijk, het Bels Lijntje gaat ook naar Tilburg dachten we en is zo belangrijk dat het in de vorm van een tentoonstelling in het museum is gekomen. Jammer

dat er geen zadelkrukken zijn zodat oudere mensen even kunnen gaan zitten. Aan de buitenkant van de ruimte zag ik een oude kaart van Brabant. Boven de kaart stond in het Frans 'Bois le Duc' ('s Hertogenbosch). Deze kaart was zeker van de 19de eeuw, Franse tijd. Even kreeg ik het gevoel dat Baarle een verbastering van Bois moest zijn. Dat kan niet want de plaatsnaam is al veel ouder. In 992 wordt voor het eerst over Baarle gesproken.

We hebben een hele tijd in het museum doorgebracht en komen er nu regelmatig. Er worden ook leuke tentoonstellingen gehouden met opdrachten voor kinderen.

Aan de praot mee (15)... ????

Normaal gesproken had u hier het vijftiende interview in de reeks "Aan de praot mee" kunnen lezen. Door omstandigheden is het er helaas voor deze Van Wirskaante niet van gekomen. In de eerstvolgende Van Wirskaante wordt de reeks interviews weer vervolgd.

Er werden tot nu toe drie interviews gehouden met inwoners van Baarle-Hertog, twee met inwoners uit Ulicoten, één met een inwoner van Zondereigen en acht interviews met mensen uit Baarle-Nassau.

Ik zou het leuk vinden de komende twee keer weer eens iemand uit Zondereigen en uit Ulicoten te interviewen. Uiteraard gevolgd door mensen uit Baarle-Nassau.

Mijn vraag is nu of de lezers van deze rubriek mij wat namen zouden willen doorgeven van mensen die geïnterviewd zouden kunnen worden. De leeftijd van die mensen speelt geen rol. Het gaat dus om mannen, vrouwen, echtparen die bepaalde dingen hebben meegemaakt of gedaan in bijvoorbeeld de werk- en hobbysfeer, hetgeen interessante stof oplevert voor onze leden.

Gegevens van mogelijke gesprekspartners kunnen aan mij telefonisch worden doorgegeven. Mijn telefoonnummer is 013-5079556.

Alvast bedankt voor de reacties.

Dré Moors

Erpelfooi en Poetjespap

Fons Willemsen

Dè's echt iets van vruuger... Veul meensen weten nie wè èrpelfooi is. Daor gaon we't eerst maor 's over hebben. De meensen vruuger hadden nie wè't'er nou ammaol is. Ze hadden aamper 'ne fiets, laot staon 'nen auto. Ze waoren wel wè eer tevrejen als tegenwörrig. Maor een ding is zeker: op hun manier waoren ze gelukkig. In den oogsttijd was't hard werken. Als den oogst binnen was, dan kwaam 't oogstfeest. Dè was rond Uilekootse Kermis.

Maor we gaon 't over den èrpelfooi hebben.

End oktober moesten de èrpels in de groef zitten. Daor ging heel wè aon veuraf. De èrpels uitsteken moest ammaol mee 't riekske. Ge mot weten, d'r waoren nog geen mechiens om ze uit te doen dus waor't ammaol haandwerk. Steken, uitdabben en in een spraaï gooien. Dè was om ze te laoten drogen. Naor de middag moesten we ze opraopen en in hopen doen op den akker. Daor gong 'nen bussel strooi over en dan wè zaand er op. Ze moesten zweten, zee oonze Vao.

Ik was zo maor een jaor of zes toen ik al mee moest om de klèèn èrpelkes te raopen. Eerst wieren de grote geraopt en dan mogen wij de klèntjes raopen. Die gingen in juten zakken. Ze waoren veur de vèèrkens bedoeld. Als ze gekookt waoren, gong daor mèèl deur. Daor wieren ze vet van, die vèèrkens.

Als al de èrpels uitgedaon waoren en in de groef zaten dan was't èrpelfooi. Zondags naor 't lof – dè was toen nog verplicht – zo rond vijf uur kwamen we ammaol aon taofel. D'r wier een heel grote platte schaol èrpel op taofel gezet. Iedereen had 'ne vörk en 't spaojen kon beginnen! Daor heurde ook veur iedereen 'ne flinke kotelet bij. Erpel konde zoveul eten als ge lustte. Ge moest 'r wel rekening mee houwe dè't'er nog meer kwaam. Want aachter de èrpel kregen we rèstpap mee een laog bruine suiker. Wè was dè lekker, man! Dè kreegde maor ene keer in 't jaor. 's Aovonds wier de monika veur den dag gehaold en d'r wier wè gedaanst. Dan was 't alles bij mekaor groot feest! Heel wè anders

als gewoon het daogelijks lèeven. Dan kregen we wel èrpel uit zo'n groot bord, maor geen rèstpap. D'r was dan poetjespap. Jao, die ging er ook goed in. Ge weet nie wè poetjespap is? Die maakte oons moe van brood wè hard geworre en zo'n bietje aon den ouwe kaant was. D'r wier melk, recht van de koei gekookt. Daor wier dè brood in gebrokkeld. Dan moest er ook een schep suiker in... Lekker man, die poetjespap! Ze wier op taofel gezet in een grote diepe schotel en wie het vlugste schepte die had het meeste!

Toen we een jaor of zes waoren, gingen we veul naor oonze Vao. Die maakte vogelkooikes en daor kregen we d'r wel eens een van. En dan bleven we daor ook 's aovonds mee eten. Ge gelooft dè misschien nie, maor thuis kregen we geen pap en al zeker geen poetjespap. Bij oonze Vao wel! Wij kwamen daor gère!

Vincent van Gogh: "De Aardappeleters"

Het Jaar van de Boerderij (2)

Antoon van Tuijl

“2003, het Jaar van de Boerderij” brengt heel wat op gang. Met name veel heemkundekringen haken in bij dit thema en organiseren lezingen, tentoonstellingen en/of andere activiteiten. Amalia beperkt zich voorlopig tot een artikelenreeks waarvan hier het tweede volgt, een aangepaste fietstocht en een lezing. Misschien komt er nog meer uit onze koker. Ons belangrijkste doel is belangstelling te wekken voor de boerderij als wezenlijk element in onze omgeving. Als wij er in slagen de lezer een beetje bewuster te leren kijken dan hebben we al veel bereikt.

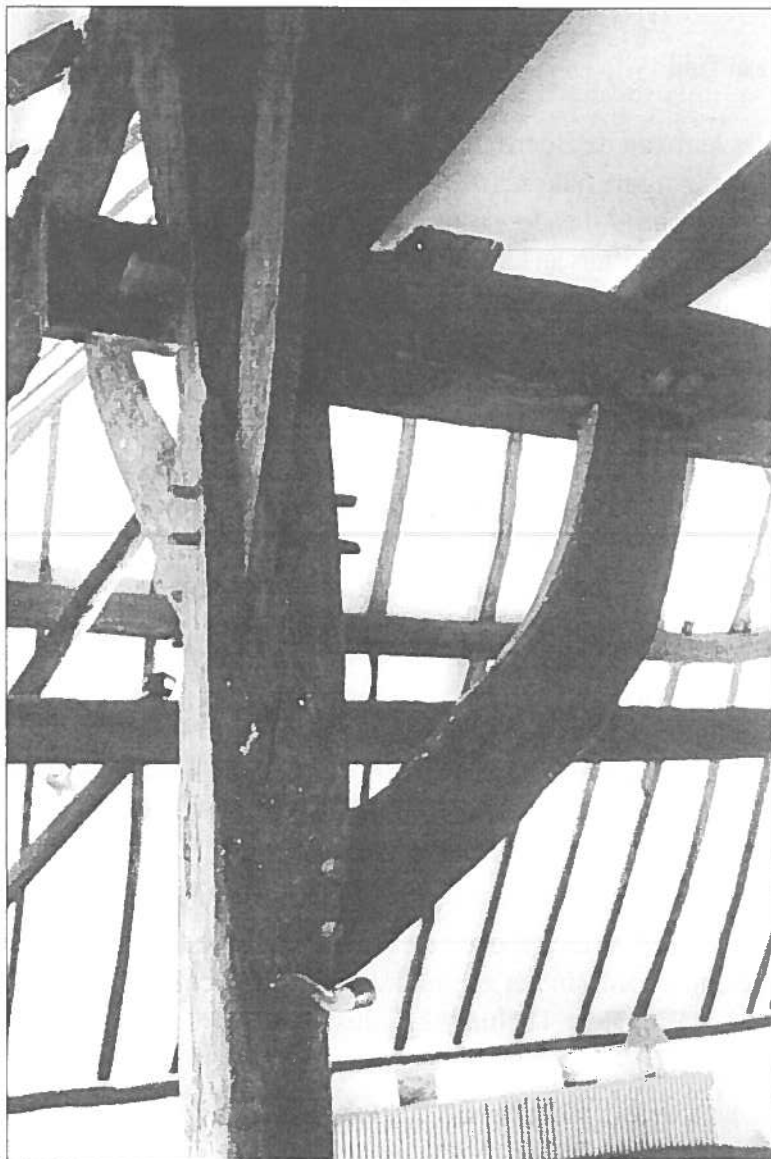
Vorige keer keken we rond bij en in het oude, historisch zeer waardevolle boerderijtje op Armeshof 2 in Ulicoten. Onze tweede uitstap gaat naar Castelle om er Groeske 8 te bezoeken. Dit huis staat bekend als het oudste huis van Baarle. Het is van oorsprong een boerderij. Een beschrijving past dus goed in het jaarthema.

Zichtbare geschiedenis

Mevrouw Olga Quadens, de eigenaresse, ontvangt me buitengewoon gastvrij. Zij leidt me uitvoerig en enthousiast rond om me alle bouwkundige bijzonderheden van haar mooie hoeve te laten zien. Het geluk straalt van haar af terwijl ze er over vertelt.

1634 Staat er met donkergekleurde stenen in de korte gevel van het woongedeelte. Dat is een respectabele leeftijd. Maar wat blijkt? Deskundigen taxeren de ouderdom van het gebint (houten constructie die het huis draagt) tenminste 100 jaar ouder. Dit huis heeft dus een langere geschiedenis dan wij denken.

Het exterieur verraadt talloze grote en kleine veranderingen welke in de loop der tijden zijn aangebracht. Verschillen in metselwerk, lange verticaal doorlopende voegen en loze raamlijsten laten kleine ingrepen zien. De gevel aan de straatzijde werd lang geleden verhoogd. Dat zie je aan opgemetselde lagen boven de

Deel van het gebint met stijl, ankerbalk en korbelen

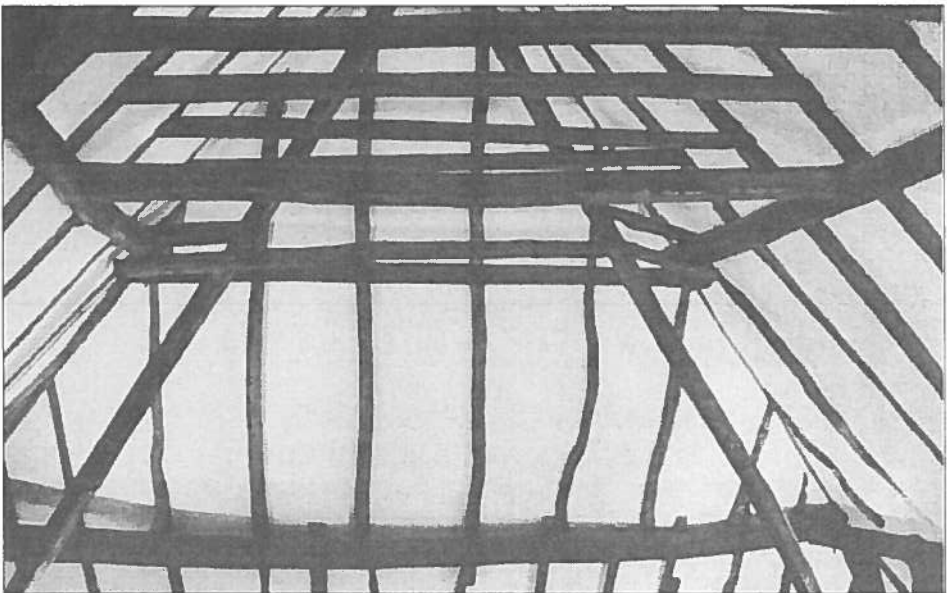
vlechtingen in de zijgevel. Hier is sprake van een grotere ingreep. De boerderij is goed herkenbaar als langgeveltype maar de vraag is of ze ook als zodanig in eerste opzet gebouwd werd. De deeldeuren zijn aan voor- en achterkant vervangen door raampartijen. Je kunt dat als verstorend betreuren maar zo'n ingreep is niet onherstelbaar. Integendeel, de grote deuren zijn zo terug te plaatsen.

Tot voor een aantal jaren was het dak gedeeltelijk met riet gedekt. Alleen de voet had een strook pannen. Nu is het hele dak voorzien van rode oud-hollandse pannen.

Zorgvuldige restauratie

Twee eeuwen lang werd het huis bewoond door de Familie Aerts. In de vroege jaren zestig van de vorige eeuw deed Louis Aerts het van de hand. Verschillende eigenaren volgden elkaar snel op. Een van hen verbouwde het bedrijfsgedeelte tot woonkamer en “verfraaide” de monumentale schouw met tegeltjes.

Zo'n kleine dertig jaar geleden werd Mevrouw Quadens eigenaresse. Zij was naar eigen zeggen direct verliefd op dit huis als geheel en meer nog op een aantal

Deel van de dakstoel met gordingen, daksporen en haanhouten

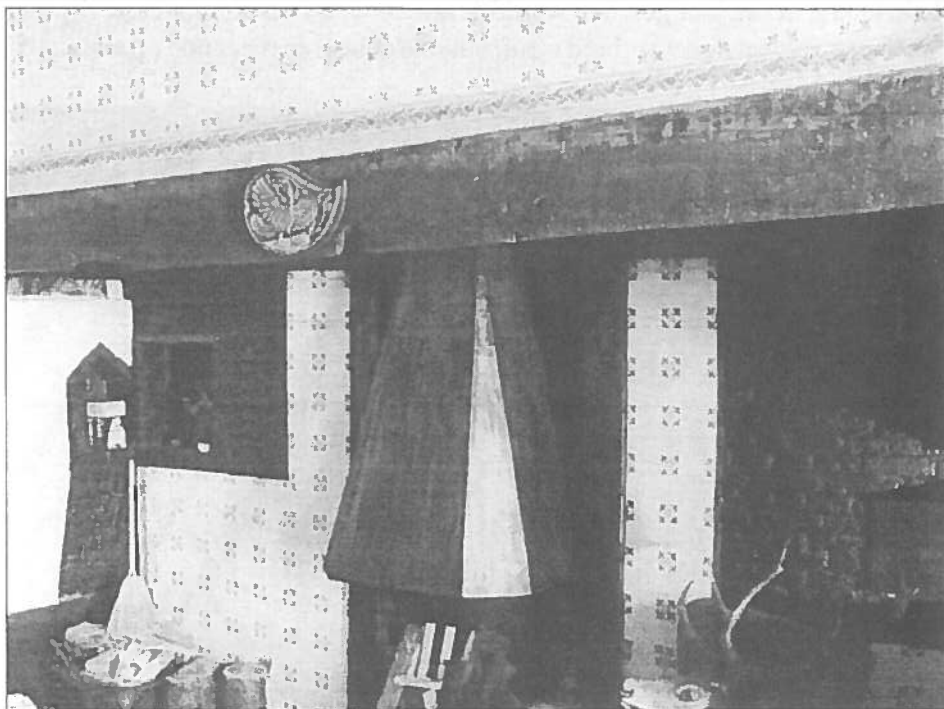
kleine elementen die ze er in ontdekte. Zij nam zich voor een zorgvuldige restauratie te laten uitvoeren.

Er zijn architecten die zich hierin specialiseren. De heer Weyts uit Bergen op Zoom is zo iemand. Er werd ook een aannemer met “hart voor de zaak” aangetrokken.

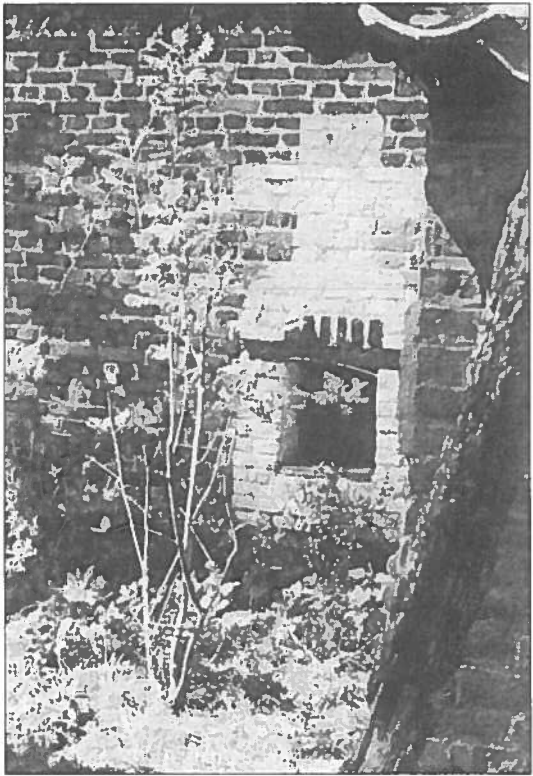
Het wegnemen van allerlei betimmeringen, schotten en wandjes bleek op een ware ontdekkingstocht uit te lopen. Voortdurend kwamen verrassende bouwkundige bijzonderheden aan het daglicht. Steeds werd dan bekeken hoe die zo authentiek mogelijk bewaard konden blijven. Een rondgang door dit huis is dan ook buitengewoon boeiend.

Eigen sfeer

Als je midden in de grote living (het vroegere bedrijfsdeel) staat, raak je in vervoering door de harmonie van de ruimte. Het stoere gebint is indrukwekkend.

Dat staat hier al meer dan 450 jaar!! Slechts een klein deel van de oude hooizolder is gebleven. In de overige ruimte kijk je zo tot tegen de nok. De volledige houtconstructie, tot de daksporen toe is zichtbaar gemaakt. Op vier sporen na is alles origineel. Dat geeft de ruimte een heel eigen sfeer. Die is weldadig. Dat komt mede doordat onze voorouders zo eenvoudig en tegelijk met een ongelooflijk vakmanschap te werk gingen. Al het hout is met de hand bewerkt. Dat zie je. Hoe krom veel stukken ook zijn, ze wisten het altijd passend te maken. Aan de degelijkheid van hun werk hoeft je niet te twijfelen. Deze constructie heeft al 450 maal vier seizoenen overleefd.

Afweerkruis van het kelderraam

Bijzonderheden

Eerder gaf ik al aan dat dit huis bijzondere bouwkundige elementen heeft. Een aantal daarvan kwam bij de restauratie aan het licht. Sommige vondsten roepen vraagtekens op. We doen een rondgang en beginnen buiten.

In de voorste zijgevel zitten versieringen in donker gekleurde steen. Het jaartal 1634 bijvoorbeeld. Op grond daarvan hebben we dit huis steeds het oudste van Baarle genoemd. Blijkbaar vertelt het jaartal niet de echte leeftijd van deze woning. Hooguit die van de huidige vorm.

Naast liniaire versieringen in donkere steen treffen we in het zolderfront van dezelfde gevel ook een afweerkruis aan. Zo'n teken zag men vroeger als bescherming tegen het binnendringen van duivels en boze geesten.

Het in witkalk aangebrachte kruis boven het kelderraampje diende hetzelfde doel. Het is bij dit huis nog prachtig aanwezig.

De zijgevel van het woondeel is opvallend dik. Je zou haast vermoeden dat bij de verbouwing van 1634 een nieuwe gevel tegen de bestaande geplaatst is. Vraagteken!?!

Aan de achterkant van het huis zien we een afdakje. Dat herbergde vroeger het karnhuisje. De karnton werd bewogen door middel van een tredmolen waarin een hond voor de aandrijving zorgde.

Bij dit boerderijtype is het normaal dat woon- en stalgedeelte van elkaar gescheiden zijn door een brandmuur die dwars van beneden tot boven in het pand staat. Tegen die muur bevindt zich de schouw. In dit geval vinden we die muur ook maar ze bevat alleen nog sporen van een schouw. Er is een “nieuwe” vuurplaats met schoorsteen gebouwd tegen de andere kant van deze muur. Een paar meter verder zien we een tweede dwarsmuur. Dit doet het vermoeden rijzen dat het woongedeelte ooit vergroot werd. Wanneer? Waarvoor? Vraagtekens!?!

Naast de huidige schouw zit een juweel van een inpandig oven. Architect Weyts, die veel monumenten kent, noemt dit de grootste huisoven van Nederland.

Boven de oven werd bij de restauratie een geheim kamertje ontdekt. Bij het opmeten van de bestaande situatie kwam de architect behoorlijk wat centimeters te kort. Na het wegbreken van een beschot werd de ruimte zichtbaar. Waarvoor heeft die gediend? Werden er kostbaarheden of smokkelwaar verborgen? Konden er mensen in onderduiken? Bedenk dat 1634 binnen de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) valt. Het heeft er rond Hoogstraten gespookt! Was het toen wel eens nodig goederen en mensen te verbergen? Vraagtekens!?!

Zoals gebruikelijk treffen we op het erf een waterput aan. Minder gewoon is de aanwezigheid van een put in de kelder van de hoeve. Heeft de toenmalige bewoner deze uit praktische overwegingen laten graven (water bij de hand voor de pekelkuip bijvoorbeeld)? Of zit er ook een veiligheidsgedachte achter (we hebben water in huis ten tijde van gevaar)? Vraagtekens!?!

*Gevel met jaartal en afveerkruis.
Links is de verandering van de daklijn te zien*

Welgesteld

Eeuwenlang bouwt de Kempische boer zijn hoeve van hout, riet en stro, met wanden van vitselstek (takkenvlechtwerk, besmeerd met leem). Alleen het woongedeelte krijgt op den duur stenen muren. Bij deze hoeve mogen we aannemen dat ze al in 1634 rondom van gemetselde muren werd voorzien. Daarnaast kunnen het vergrote woonhuis, de enorme oven, de extra put en de aanwezigheid van vloeren met kleine zelfs geglazuurde plavuisjes er op duiden dat we met een tamelijk welgestelde eigenaar van doen hadden.

Zelf kijken

Ik kan wel met enthousiasme schrijven over dit historische pand maar heb dan niet de garantie dat U als lezer er een goede voorstelling van krijgt. Dat is niet erg. Als Uw belangstelling maar gewekt is. U kunt dit huis namelijk zelf gaan bekijken. Mevrouw Quadens heeft ons uitgenodigd. Wij zijn welkom als we onze boerderijenfietsocht houden. Dat doen we op 13 september.

De manier van bouwen, wonen en werken van, in en met dit type boerderijen komt aan bod in onze lezing over de historische boerderij op 18 november. Noteer de data!

Vanaf deze plaats dank ik Mevrouw Quadens heel hartelijk voor de geweldige ontvangst en de mogelijkheid om over dit kostbare stukje Castelné te schrijven.

In de voetsporen van pater Ladislas (3)

Herman Janssen

Op zondag 29 augustus 2004 neemt onze Heemkundige Werkgroep Zondereigen U mee voor een driedaagse busreis naar de Westhoek. De deelnemers treden in de voetsporen van Zondereigenaar Jef Segers, beter gekend als kapucijnenpater Ladislas (1890-1961). Tijdens de Eerste Wereldoorlog was deze markante Zondereigenaar vier jaar brancardier aan het IJzerfront.

Korte biografie van pater Ladislas

Pater Ladislas verdient onze aandacht omwille van zijn boeiend en avontuurlijk leven. Jefke Segers werd in Zondereigen geboren op 2 oktober 1890. Zijn vader was Petrus Segers (°Baarle-Hertog 3 mei 1847) en zijn moeder Maria Philomena Remeysen (°Merksplas 17 april 1852). Peer en Philomientje trouwden op 20 april 1881 en uit hun huwelijk werden negen kinderen geboren. Drie meisjes gingen in het klooster en Jef, de oudste zoon, vertrok in 1903 naar de serafijnse school van de kapucijnen te Brugge. Zes jaar later trad hij daar in het klooster van de orde der Minderbroeders-Kapucijnen en koos voor de naam 'Ladislas'.

Hij verbleef in het klooster te Izegem toen hij in 1914 onder de wapens werd geroepen. In de loopgrachten diende hij als brancardier van het Belgische leger. Hij was zeer geliefd bij zijn medesoldaten en werd in 1915 door koning Albert onderscheiden voor zijn heldenmoed. Ladislas overleefde de oorlogsjaren en keerde terug naar het klooster, in Aalst.

Na zijn priesterwijding in 1920 werd hij leraar in Brugge. In 1927 vertrok hij met een vrachtschip als eerste Kapucijner missionaris naar Zuid-Ontario (Canada). Drieëndertig jaar lang behartigde hij de geestelijke belangen van de Vlaamse emigranten.

Pater Ladislas nam in 1915 deel aan letterkundige wedstrijd 'Gift for Belgian soldiers'. Een jaar later schreef hij een paar artikelen voor de 'Belgischen Standaard'. In Canada was een vaste medewerker van de 'Gazette van Detroit'.

Door middel van redactionele artikels en weersvoorspellingen legde hij contacten met zijn landgenoten en bouwde hij een indrukwekkende vriendenkring op. Hij schreef ook vier omvangrijke verhandelingen in dichtvorm onder het pseudoniem 'Vossenberg'. In zijn werken spreekt de ziel van de romanticus die zijn land in het hart draagt. Het 'Gelmellied', zijn bekendste werk, verhaalt de historische legende van de Noorman Gelmel, heer van de dorpen Baarle, Castelré, Ulicoten en Zondereigen.

Ladislav schreef in het Vlaams en in het Engels. Hij was een echte talenknobbel. Zo reisde hij in 1931 naar Tsjechoë om daar op een onmogelijk korte tijd de taal te leren, wat door sommige gelovigen wordt verklaard als een wonder op voorspraak van zijn dorps- en tijdgenote, Zr. Rumolda Van Beek.

Jozef Segers leefde zoals zijn grote voorbeeld: de heilige Franciscus. Hij was bescheiden, een man van het volk en een echte avonturier. Hij overleed op zaterdag 19 augustus 1961 en werd in Blenheim begraven.

Driedaagse reis naar de Westhoek

Pater Ladislav was actief als heemkundige. Eén van zijn boeken leent zich uitstekend voor een rondrit langs de littekens van de 'Grote Oorlog' en dit aan de hand van authentieke citaten. Wij laten pater Ladislav zelf aan het woord. Hij is onze gids doorheen de Westhoek. Aan bod komen zijn persoonlijke belevenissen en tal van universele thema's als oorlogswaanzin, ouderverdriet, doodstraf, kindsoldaten, vrede, herdenking van gesneuvelden, enzovoort. Actueler kan bijna niet.

Zondag 29 augustus 2004, de eerste dag van de reis, staat in het teken van de Duitse opmars en de overstroming van de IJzervlakte. We bezoeken het klooster in Izegem waar

Belgisch periscoop-geweer

pater Ladislas zijn oproepingsbevel ontving. Vervolgens reizen we naar de frontlijn Diksmuide-Nieuwpoort. We volgen een tijdlang de Slag om de IJzer die eindigt met de onderwaterzetting van het gebied, het begin van een uitzichtloze loopgravenoorlog. We bezoeken o.a. een Belgisch soldatenkerkhof en brengen er hulde aan Emiel Van Dyck, eertijds schoolmeester in Zondereigen. Op een Duits kerkhof staan we stil bij het thema ‘ouderverdriet’. Heel bijzonder is onze overnachtingsplaats: we logeren in een oude kasteelhoeve, ten tijde van de oorlog een vooruitgeschoven Duitse observatiepost middenin het overstroomde gebied.

De tweede dag rijden we naar het niet-overstroomde deel van het Belgische front: de boog rond Ieper en de heuvelkam van Passendale tot Mesen. We bezoeken oorlogsmusea, wandelen door echte loopgraven en langs oude mijnenkraters. Daarbij horen thema’s zoals de oorlogswaanzin, een vredesbeiaard, de eerste gasaanvallen en er wordt even stilgestaan bij de oorlogservaringen van korporaal Adolf Hitler. Tot slot vertellen landbouwers ons hoe zij nog dagdagelijks met de gevolgen van de oorlog worden geconfronteerd.

Tijdens onze laatste dag brengen we een bezoek aan twee steden met een totaal verschillend oorlogsverleden. In Poperinge staan we even stil bij de doodstraf en brengen we een bezoek aan een perfect bewaard gebleven Engelse soldatenclub, een religieus en cultureel baken in het losbandige stadje met de bijnaam ‘Klein Parijs’. De tweede stad, Ieper, vertelt ons een heel ander verhaal. Ieper werd namelijk volledig vernield door bombardementen. Uiteraard bezoeken we daar de heropgebouwde lakenhallen met de internationaal bekende tentoonstelling ‘In Flanders Fields’. Ook een wandeling over de vestigingswerken staat op het programma.

Het ter plaatse voorlezen van citaten uit het boek van pater Ladislas vergroot de betrokkenheid en zal diepe indrukken nalaten. Wij vragen aan de deelnemers dat zij openstaan voor de thema’s die wij aanbrengen en dat zij luisteren naar de ervaringen van iemand die er op de eerste rij bij was. Het wordt ongetwijfeld weer een leerrijke uitstap in eenzelfde ongedwongen sfeer zoals we die mochten ervaren tijdens onze vorige driedaagse groepsreis, ‘In de voetsporen van Bernardus’ (2000).

Laat deze kans niet voorbij gaan en schrijf jezelf in voor een unieke reis. Winst maken ten nadele van de deelnemers behoort niet tot onze doelstellingen. Alleen de kostprijs wordt doorgerekend. De deelnameprijs bedraagt 225 euro per persoon in geval van overnachting op een tweepersoonskamer (voor een eenpersoonskamer vragen we 25 euro toeslag). Leden krijgen 25 euro korting en betalen dus **200 euro** (tip voor niet-leden: word lid, dat kost maar 14 euro). In de prijs zijn inbegrepen: drie dagen bus met chauffeur, zes maaltijden met drank, twee overnachtingen in een driesterrenhotel, gids-, inkom- en organisatiegelden. Niet inbegrepen zijn: picknick op zondagmiddag, vrij avondmaal op dinsdag, eventueel drankjes na het avondmaal.

Inschrijven kan op vrijdag 6 juni 2003 tijdens de jaarmarkt in Zondereigen. Daarna kan je terecht in het Heemhuis tijdens de openingsuren. Je neemt eerst een optie op deelname. Begin 2004 vragen wij om de deelnameprijs over te maken. Pas na betaling is de inschrijving definitief.

Britse infanterie-sergeant

Verhiel, een 17de-eeuwse Baarlese familie

Ton Verhiel

Op zoek naar mijn voorouders belandde ik in Baarle. Uit mijn onderzoek bleek dat de Verhiels gedurende de 17de-eeuw vooraanstaande personen in het dorp waren en zij niet alleen schepenposten bekleedden, maar ook vorster en zelfs stadhouder waren.

Als rond 1597 de broers Steven en Joost Joachim Geerits Petersz. Lijben uit Alphen Boshoven zich in Baarle vestigen, begint de geschiedenis van deze familie in Baarle. Waarschijnlijk hebben beide broers de bijnaam Verhil/Verhiel omdat zij geboortig waren van de Hil, de centrale dorpsplaats in Boshoven, waar hun, dan al lang gestorven ouders (voor 1578), een huis hadden. Steven Joachim Gerits verdwijnt uit mijn gezichtsveld, maar Joost huwt rond 1600 met Martijnken Martens, een weduwe, die uit twee eerdere huwelijken al twee dochters had.

Als weduwe moet Martijnken nogal wat bezit hebben gehad, anders was zij beslist niet interessant geweest voor onze Joost, die over een behoorlijke portie zakelijk talent blijkt te beschikken. In de komende decennia weet hij de bezittingen van dit echtpaar behoorlijk uit te breiden. Hij verwerft gronden in Nijhoven en in de Hoogbraak alsook “een huysinge, schuere, stallinge, brouwhuys ende erffenisse met sijne toebehoorte, genaempt Sinte Huybrecht, gestaen ende gelegen tot Baerle, aen de plaetse bij de kercke, oost aan ‘s heeren straete suyt aen Mathijs Jacobs erve, west aen de schoolstraet ende noort aen Mr. Thomas van der Vloet, secretaris tot Baerl, erve, ende noch een stucks erffs”.

Uit de cijnsboeken van Frederik Hendrik blijkt dat hij ook een plaats genaamd Eeckens Hof in eigendom heeft. Joost werkt waarschijnlijk als timmerman en klompenmaker. In latere jaren is meermaals sprake van een timmerplaats aan het Oosteneind te Baarle. Misschien is dit het pand waar tegenwoordig de taveerne “De Verboden Vrucht” in gevestigd is?

Uit zijn huwelijk met Martijnken worden nog twee kinderen geboren: Joachim en Anthonetta. Beide kinderen gaan naar school. Uit diverse aktes en uit

Joachim's benoeming tot vorster blijkt dat zij kunnen lezen en schrijven. Anthonetta huwt in 1623 ene Gerit Swagemaekers uit Tilburg en verhuist naar diens woning, de Wildeman, aan de Heuvel aldaar. Joachim huwt in het dorp met Clara Cruyssaerts (1629), een dochter van Peter Cruyssaerts en Mathilde Wachmans. Peter is ten tijde van het huwelijk van zijn dochter vorster (veldwachter) in Baarle-Nassau. Dit ambt bleef in de familie en blijkbaar heeft Peter geen zoons, want schoonzoon Joachim krijgt ergens na 1630 deze job.

Vader Joost overlijdt in 1648. Hij is dan zeker ouder dan 70 jaar. Al in 1638 maakt hij een testament, waarin hij bepaald dat zijn stiefdochters een jaarwedde betaald krijgen en dat er een jaarlijks bedrag naar de "San Salvator kapel" moet gaan. Joost geeft aan dat hij in ieder geval in gewijde aarde begraven wil worden. Ik heb van Martijnken geen begraafdatum in Baarle gevonden en een akte uit Tilburg doet vermoeden dat zij nog een aantal jaren bij haar dochter in Tilburg woont. Bij de erfdeling blijkt de timmerplaats aan het Oosteneind aan Anthonetta toe te vallen.

Uit het huwelijk van Joachim en Clara worden zeven kinderen geboren, waarvan een zoon op de dag van zijn geboorte al overlijdt. De oudste zoon Gerard (mijn directe voorvader) verwekt in 1651 een onwettig kind bij ene Catharina Marini. Er volgt geen huwelijk en Gerard is waarschijnlijk (sociale controle?) genoodzaakt het dorp te verlaten. Hij huwt enige jaren later in Wortel met Maria Judoci van den Kieboom en opmerkelijk is, dat geen enkele van zijn kinderen naar vader Joachim vernoemd is en voor de doop van het eerste kind reist hij zelfs naar Breda. Rond 1660 verhuist Gerard naar Alphen, waar ik rond 1676 zijn spoor kwijtraak. Drie van zijn zoons kom ik 1690 in Tilburg weer tegen en zijn oudste dochter Mechteld wordt in 1683 in Baarle begraven. Ik vermoed, dat Gerard en zijn vrouw Maria ergens rond 1680 overlijden, maar wanneer precies en waar blijft voorlopig nog een groot vraagteken in mijn familiegeschiedenis.

De enige dochter uit het huwelijk van Joachim en Clara, Maria, huwt in 1657 met de stadhouder van Chaam, Magister Peter Jan Smulders/Smolders. Ook zij verlaat Baarle en trekt naar Chaam. Van de overige vier zoons is Jan Joachim veruit de "belangrijkste". In eerste instantie blijkt hij een soort belastinginner te zijn (bieraccijnzen?). Dat hij daarbij waarschijnlijk nogal gebruik maakt van een

harde hand en een overdreven “plichtsgevoel” schiet zelfs de pastoor een keer in het verkeerde keelgat. Ook weet Jan blijkbaar goed gebruik te maken van zijn ellebogen en connecties, waardoor hij uiteindelijk op de stadhoudersstoel terecht komt. Jan huwt twee keer: eerst in 1659 met Joanna Smolders, een zus van zijn zwager uit Chaam, een tweede keer in 1673 met Catharina Verelst. Naar ik vermoed trekt hij dan in de woning van zijn tweede vrouw, de Hof Ter Braecke in Alphen. Jan overlijdt in 1676 waarschijnlijk aan de dysenterie, die in de volksmond de “rooie loop” werd genoemd. De kinderen uit zijn beide huwelijken overlijden allemaal op jonge leeftijd en hier loopt de Verhieltak dood.

Broer Jaspar huwt in 1671 met Joanna Jacobi Stevens van Ballaer. Ook Jaspar weet het, ten tijde van het stadhouderschap van zijn broer, zeker één keer tot schepen te brengen. Hij verhuist, na een conflict met pastoor, samen met zijn vriend Willem van de Vloet een aantal jaren naar Weelde, maar keert in 1675 weer terug naar Baarle. Hij erft van zijn vader het pand St. Huibrecht, dat in de buurt van de kerk gelegen moet hebben. Jaspar en Johanna hadden vier kinderen, waarvan ik van Jacob en Joachim niets meer gevonden heb en zoon Jan waarschijnlijk de laatste Verhiel is die in 1700 in Baarle wordt begraven. Daarnaast had Gaspar in 1672 ook nog een onwettig kind verwekt bij Anna Wolffs! Gaspar overlijdt in 1677. Zijn jongste zoon wordt na zijn overlijden geboren.

De broers Peter (huwelijk in 1653/1654 met Cornelia Henrica Peerden) en Joost (huwelijk ca. 1670 met Magdalena Petri Schuermans) blijven meer in de schaduw. Peter overlijdt in 1673 als eerste van de kinderen. Zijn zoon Joachim huwt met ene Catharina Croonen. Peter’s tak loopt dood bij zijn kleinzoon die als priester de naam Ignatius aanneemt. Deze Ignatius houdt tot in de 18de eeuw contacten in Baarle. Er woont dan al lang geen directe familie meer in het dorp.

De jongste zoon Joost heeft blijkens enkele akten een goede band met zijn oudste broer Gerit, die het op zijn beurt weer goed kan vinden met zijn zuster in Chaam. Waarschijnlijk trekt ook hij rond 1670 of iets later naar Alphen. Kinderen uit het huwelijk van Joost en Magdalena heb ik niet kunnen vinden, maar ene Joachim Verhiel, afkomstig uit Alphen, die zich in 1690 als poorter in St. Geertruidenberg laat inschrijven, zou een zoon van Joost kunnen zijn.

Erfdelingen van Joachim, Jan en Jaspar, alsmede momboirrekeningen van beide laatstgenoemden heb ik (nog) niet gevonden (de schepenboeken uit 1675 en 1676 waren in Oosterhout niet aanwezig), maar wanneer in 1674 de bezittingen van Antonetta Verhiel in Tilburg verdeeld worden, is daar sprake van een timmerplaats aan het Oosteneind en van een perceel akkerland dat de “Margarita Verhielen” akkers genoemd wordt. Al met al is rond 1700 de hele familie Verhiel uit Baarle verdwenen. Men is overleden of verhuisd. De bezittingen in Baarle zijn dan nog gedeeltelijk eigendom van Adriana van Baardwijck, een dochter van Anthonetta. De geschiedenis van mijn voorouders in Baarle beslaat dus slechts een honderdtal jaren, maar in die jaren hebben ze wel van zich doen spreken in het dorp!

Sinte Huybrecht

Herman Janssen

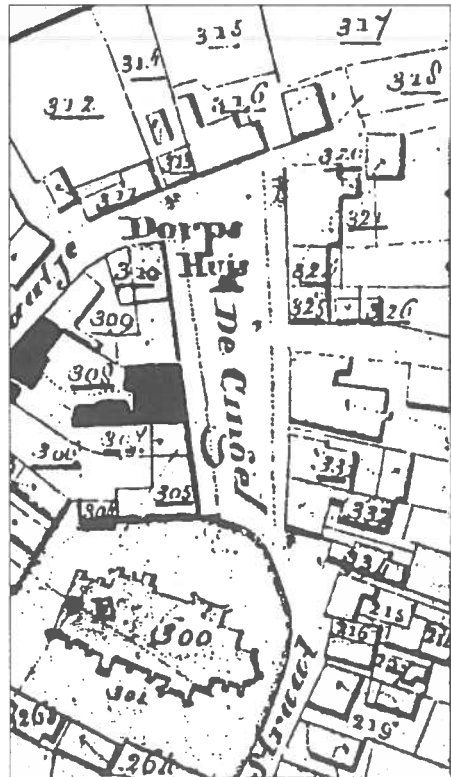
Naar aanleiding van het artikel van Ton Verhiel over zijn Baarlese voorzaten, onderzocht ik mijn notities betreffende “De Noordelijke Singelpanden”, een boek dat ik negen jaar geleden in opdracht van de Rabobank heb geschreven in samenwerking met erelid Cees Verschueren (+), Gerard Grimbergen en Herman Jacobs. Al vlug had ik succes. Het zal Ton plezieren dat ik een door hem gezocht pand precies kan aanduiden, namelijk “een huysinge, schuere, stallinge, brouwhuys ende erffenisse met sijne toebehoorte, genaempt Sinte Huybrecht, gestaen ende gelegen tot Baerle, aen de plaetse bij de kercke, oost aan ’s heeren straete, suyt aen Mathijs Jacobs erve, west aen de schoolstraet ende noort aen Mr. Thomas van der Vloet, secretaris tot Baerl”.

Het pand was volgens het verpondingsboek van 1623 eigendom van de erven van wijlen Mr. Adriaen van Ghils, “secretaris in sijnen leven alhier”. Ton vermeld vervolgens als eigenaar: eerst Joost Joachim Gerits, dan zijn zoon Joachim Verhiel en vervolgens kleinzoon Jaspar Verhiel (+1700). Latere bewoners zijn o.a.:

- secretaris Johannes Kuypers (tot 1779)
- secretaris C.G. Bles (1780-1782)
- E. H. Blankensteyn (1783)
- dokter Petrus Lauwers (1799, 1811)
- dokter Hendrik van Dongen (1816)
- burgemeester en notaris Cornelis Adriaan Hendrickx (1832)
- notaris Maximiliaan Freson (tot 1854)
- gemeenteontvanger Hendrik Ots (1854-1859)
- secretaris-ontvanger Josephus Verhoeven (1857-1890, tot bij zijn dood in 1864 woonde oud-pastoor Godfr. de Kater bij hem in)
- secretaris-ontvanger Adriaan Dirven (1890-1926)
- huisschilder en herbergier Hendrik Couwenberg (1926-1951, zijn schoonvader en gobelinwever Desiré Geeraerts woonde hier vanaf 1937)
- herbergier Albert Riggeling (vanaf 1950).

Als naam voor het oude herenhuis vinden we achtereenvolgens devolgende namen terug: de Croon, Sinte-Huybrecht, de drie Swaentiens (1811), Riggeling, het Wapen van Nassau; het zijn allemaal namen die verwijzen naar de bestemming van het pand als herberg. Sinte-Huybrecht was het stamlokaal van de Sinte-Huybrechtsgilde. Dit jagersgilde werd al in 1625 in de oudste kerkrekeningen vernoemd.

Baarlenaren weten intussen ongetwijfeld welk pand ik bedoel, namelijk "Singel 16". En dat is goed nieuws voor Ton. Hij kan het woonhuis van zijn voorouders op een aangename manier bezoeken. Gewoon even binnenspringen bij... de Pannenkoekenbakker!

De Uitwijking

Jan van de Heijning

Baarle heeft altijd mensen gehad die vanuit ons dorp naar den vreemde uitweken. Een van hen was Frans Schenk. Hij was een van de eersten. Frans werd in Baarle-Nassau geboren in 1823. De mensen bewonderden hem als een held omdat het in die tijd als een ware heldendaad werd aanzien wanneer iemand verre reizen aandurfde. Frans is met zijn ouders vertrokken van Baarle naar Meer. Vanuit Meer gaat hij eerst werken bij de heer Meeus in Antwerpen. Daar gaat hij later ook wonen.

Rond 1858 vertrekt hij naar Porto-Alegre in Brazilië. Daar gaat hij als eenvoudig bediende werken in een bougiefabriek. Na enkele jaren neemt hij voor eigen rekening de zaak over met uitstekende resultaten. Hij treedt in het huwelijk met Agnes Steffens. Zijn bruid is in 1840 te Briedel in Duitsland geboren. Zij krijgen een dochter. In 1888 brengt hij een eerste en laatste bezoek aan zijn familie en zijn geboorteplaats. Rond 1900 moet hij te Porto-Alegre zijn overleden. Zijn enige dochter huwt een Duitser. Dochter en schoonzoon overlijden in Duitsland.

Frans Schenk is samen met een zekere Rops uit Zundert vertrokken. Deze Rops bezat meer dan 100.000 Francs. Hij was echter niet gelukkig in zaken. Op den duur moest hij bij de boeren gaan werken om aan de kost te komen. Schenk die zonder centen vertrok, kwam tot voorspoed.

Gelijk het dikwijls gaat: de rijke wordt arm, de arme rijk!

Bron: eigen archief.

Werkgroep Kapel van Nijhoven (13)

Gerrit de Jong

Helaas heb ik niet de gelegenheid gehad om Stan Grooten te bezoeken in verband met de restauratie van de Calvarieberg uit de Bidtuin van de Sint-Salvorkapel. Dit houdt u nog van mij te goed.

Bij het doorlezen van een map met oude krantenknipsels kwam ik nog twee artikelen tegen over de Sint-Salvorkapel. Het betreft hier een ingezonden bericht van de eerwaarde heer Rector van den Broek (15 november 1932) en de reactie hierop van de heer G. Goos (12 november 1932). Hoewel de datering van beide stukken niet logisch lijkt, blijken het wel degelijk logisch op elkaar aansluitende artikelen te zijn. Het onderwerp is een meningsverschil met betrekking tot de geschiedenis van de Sint-Salvorkapel. Allereerst is de eerwaarde heer Rector van den Broek aan de beurt:

In het nummer van 29 Oct. laatstleden plaatst U een verslagje over het bezoek aan Sint-Salvator op Zondag 23 October. Daarin komen een paar lieflijkheden voor aan mijn adres, die ik gaarne wil beantwoorden, aangezien de liefde nu eenmaal niet van één kant kan komen. En de eene dienst nog altijd den anderen waard is. Vooreerst schrijft U over “een stormpje dat uit het Westen kwam opdagen”. Inderdaad: Roosendaal ligt ten opzichte van Baarle in het Westen, en dus Baarle ligt ten opzichte van Roosendaal in het Oosten, en de drie Wijzen kwamen ook uit het Oosten, maar daarom zijn nog niet alle mensen in het Oosten wijs. Verder schrijft U, dat dat stormpje opdaagde “om hun geschenken af te keuren, waardoor hun devotie tot Sint-Salvator niet in ’t minst aan ’t wankelen wordt gebracht.” Maar hoe komt u er bij? Hebt u mijn artikel wel goed gelezen? Want ik heb juist aangespoord, “om onze voorvaderen na te volgen, zoo mogelijk te overtreffen, in hunne devotie tot Sint-Salvator!” Verder schrijft U: “Mocht echter IEMAND de beelden niet schoon vinden – voor hun (U bedoelt zeker “hem”) is er nog volop gelegenheid er duurder in te brengen – wij eenvoudige Baarlenaren zijn al heel tevreden met die er zijn; in een bedevaartkapel hooren niet zoo’n groote of kostbare beelden thuis.” Andermaal moet ik vragen: hebt u mijn artikel wel goed gelezen? Want ik heb alléén geschreven: “De Gazet van

Hoogstraeten mag niet beweren, dat acht schoone Heiligenbeelden de kapel sieren; want “schoon” is anders, en “sieren” ook”. Ziedaar alles! Is dat nu een “afkeuren van geschenken”? Ik heb ook niet beweerd, dat er “duurder” of “grooter” of “kostbare” beelden in thuis hooren, en U moogt dus gerust Uwe insinuatie thuis houden. Want “schoone” beelden hoeven niet “duurder” of groot of kostbaar te zijn. En ik kan met den besten wil der wereld al die acht beelden niet “schoon” vinden, en geen “sieren” van de kapel zelf, die wel schoon is. Maar over smaak valt nu eenmaal niet te twisten. Verder ben ik het natuurlijk geheel en al eens met de kapelbezoekers uit andere plaatsen, die vol lof en bewondering waren over het vele en schoone, dat daar in 2 jaar is tot stand gebracht. Maar daar ging het niet over. Daarom had u ook gerust de “benarde tijden” en de “zuur verdiende penningen” en de “goede Baarlesche bevolking” er buiten kunnen laten, want daar ging het heelemaal niet over in dat stormpje uit het Westen. *Waar ging het dan wel over?* Om alle misverstand weg te nemen, en om den storm, die in het Oosten schijnt losgebroken te zijn over mijn arme hoofd, weer tot bedaren te brengen, zal ik hier voor degenen, die mijn artikel in het Dagblad van Noord Brabant van 18 oktober niet gelezen hebben, of niet goed gelezen, wat nog erger is, kort en duidelijk aangeven welke misdaad ik heb begaan. De onpartijdige lezer moge dan zelf oordelen! Iedereen kent zeker wel de brochure van den heer Goos. En ik heb deze in voornoemd blad aan een bespreking onderworpen.

Ik heb eerlijk den schrijver den lof gegeven, die hem toekomt. Maar ik heb ook bewezen, waarom die brochure “mislukt” moest worden genoemd. Vooreerst ben ik opgekomen tegen de door den heer Goos andermaal neergeschreven *legende* over “wonderbaar vlas dat ter plaatse gegroeid zou zijn, en van het vinden in dat vlas van een prentje, dat de vlas-wiedende vrouwen mee naar huis namen, maar dat telkens weer verhuisde naar het vlas, tot eindelijk de toenmalige pastoor daar maar een kerk liet bouwen.” Deze legende is zeker valsch. Want pastoor van Herdegom, die te Baerle pastoor werd in 1649, en dus een slordige 300 jaar dichter bij den oorsprong der Sint-Salvatorkapel stond dan U, schrijft, dat de kapel gebouwd werd *na een twist* tusschen die van Nassau en Hertog, omdat die van Nassau de straten hadden verboden aan die van Hertog, en die van Hertog daarop aan die van Nassau den toegang tot de parochiekerk. Ziedaar alles! Deze tegenspraak hebt U destijds in het Dagblad gelezen, en de *geschiedkundige onpartijdigheid*

had geëischt, dat U ze minstens zoudt hebben vermeld. Gij moogt gerust meer waarde hechten aan de tegenwoordig levenden dan aan die van drie eeuwen geleden, maar ik houd het met pastoor Van Herdegom. Een tweede fout mijnh. Goos, in uwe brochure was de *legende van het kruis*. Want dezelfde pastoor van Herdegom, die het kruis *zelf* heeft overgebracht, spreekt niet van dieren, die niet van hun plaats waren te krijgen of van een gelofte, maar verhaalt heel eenvoudig: “Het Kruisbeeld werd eerbiedig en met licht door ons opgenomen en geplaatst bij de doopkapel.” Ook deze tegenspraak was U bekend uit, het Baarl’s Nieuws en Advertentie blad, en het is geen *soort van geschiedschrijving*, om aldus de eerste wet der geschiedenis te overtreden.

Mijn derde bezwaar heb ik aldus uitgedrukt: “Zou het niet beter zijn, om te zwijgen over al die bizonderheden van gebedsverhooringen, enz. Zou het niet beter zijn, om maar in het algemeen er op te wijzen, dat verschillende personen van meening zijn door de devotie tot Sint-Salvator de hulp te hebben gevonden, die zij zochten? Zou het niet beter zijn, om aan allen het verzoek te richten om op de eerste plaats dankbaar te zijn en te blijven, dat deze heilige plaats weer in handen der katholieken is, om verder eerherstel te geven voor de onteeringen daar begaan, om te bidden voor de bekeering

der Protestanten, en om ten slotte onze voorvaders na te volgen, zoo mogelijk te overtreffen in hun devotie tot Sint-Salvator?" Al mijne bezwaren had ik samengevat in de volgende woorden: "Eene mislukte brochure. Zonder jaar. Zonder prijs. Zonder verband. Zonder geschiedkundige waarde." De onpartijdige lezer moge oordeelen, of ik hiermede iets te veel gezegd heb. *Maar ik heb ook wel degelijk het goede aangegeven.* Want een storm dient niet alleen om af te breken wat zwak is, maar werkt ook verfrisschend. *Letterlijk* heb ik geschreven: "Alleen de bedoeling is goed: Uitgave ten voordele van de kapel." En verder heb ik Uwe bedoeling "*buitengewoon-goed*" genoemd; ik schreef over "een schoone zaak" en over "een schoon werk", en ik betreurde het, dat men zich spottend had uitgelaten "over de toch zoo *goed bedoelde* poging van den heer Goos, om propaganda te maken voor de kapel en de devotie tot Sint-Salvator." Uitdrukkelijk heb ik getuigd: "Ik weet dat hij – Goos – *zich geen moeite of tijd zelfs geen financiële offers* ontziet om de oude devotie tot Sint-Salvator te bevorderen." Daaraan was voorafgegaan de uitdrukking van mijne hoop, "dat de brochure van den heer Goos *spoedig* een nieuwen druk mag beleven, dat hij bij den nieuwen druk zal *rekening houden* met deze *welgemeende* aanmerkingen, en dat hij zal zorgen voor de *kerkelijke goedkeuring*."

Vriend Goos! Nu kunnen alle lezers zelf oordeelen! Nu zal de storm wel bedaard zijn!

Roosendaal, Allerheiligen 1932.

RECTOR VAN DEN BROEK.

Ten tweede is de heer Goos aan de beurt:

Met genoegen heb ik steeds de devotie tot Sint-Salvator bevorderd en geen middel onbeproeft gelaten om die devotie op te voeren, en daarbij ook mijn pen gebruikt. Zoo gaarne ik dit schrijftuig daarvoor opnam, met evenveel tegenzin moet ik ze nu handteeren, want ik moet schrijven tegen een priester.

Een menigte geboren Baarlenaars laten me niet met rust, over het stuk van Rector van den Broek. Er is heel wat niet in den haak, en dat moet toch ter wille van de goede zaak, die de rector zoo goed als ik meent te dienen, recht gezet worden. Toen ik het plan had opgevat een boekje te laten drukken met krantenknipsels over onze Sint-Salvatorkapel, ontmoette ik bij toeval zelf de Eerw. Heer Rector van den Broek van Roosendaal. Ik vroeg hem de

toelating om in mijn boekje enkele gedeelten uit zijn indertijd in de Baarlesche Krant geplaatste stukken te mogen overnemen. Wie schetst mijn verwondering, toen Z.E. mij daarop vroeg: "Wat geeft ge daarvoor?" De Rector kon weten en wist, dat al mijn werk ten bate van onze Sint-Salvator­kapel geschiedde, en dus hoe minder kosten, hoe meer voordeelen, en ik veronderstelde bij hem hetzelfde pogen. Waarom moest ik dan hem betalen, daar ik toch zeker in mijn boekje de herkomst van de overgenomen gedeelten zou hebben aangeduid. Ik kon op het voorstel van den rector niet ingaan, en vanaf dat oogenblik, gaan we elk onze eigen weg naar hetzelfde doel. De Rector, die de archieven en andere beschrijvingen kan raadplegen, is op de hoogte van veel wat er in de vervlogen tijden met de Sint-Salvator­kapel is gebeurd, en heeft ons, die dat niet wisten, daarmee bekend gemaakt. Ik heb beluisterd, wat er omging in Baarle zelf: Want een zoo groote gebeurtenis als het afnemen der kerk aan de bewoners van Baarle en het vernietigen en uit de kerk verwijderen der beelden en versieringen, moet hen diep getroffen hebben. En zulke gebeurtenissen worden besproken en verteld. En dan blijft daarvan door de overlevering van het geslacht op geslacht nog wel wat bewaard in het geheugen, al geef ik toe, dat die overleveringen wel eens door den loop der tijden kunnen gewijzigd zijn. Doch de hoofdzaak moet op waarheid, op gebeurtenissen rusten. En zoo ontmoette ik den ouden man op het Kapelhof, die mij de legende vertelde van het heilig vlas, welke door den Rector, als valsch wordt verklaard, op grond van de beschrijving van Pastoor van Herdegom van dien tijd, doch ik heb andere personen gesproken, die weten dat hun voorouders de droevige gebeurtenissen hebben beleefd, en die daarover door hun grootouders en ouders hebben hooren spreken, en zelf al oud zijn. De legende van het heilig vlas, wordt door hun verteld, als door den ouden man, alsook het vinden van het prentje, komen goed overeen. Er bestaat dus een vrome legende, zooals er zoovelen worden verteld en zelfs beschreven door kerkelijke schrijvers, o.m. Pater Schoutens in zijn "Maria's Antwerpen, Vlaanderen, Brabant en Limburg" deze legenden worden gewoonlijk niet als vaststaande feiten beschreven, doch slechts als legende of overleveringen. En is het niet mogelijk, dat door den loop der tijden de legende van mond tot mond gingen, er eenige verwarring ontstond, zoodat gedeelten van de eene werden verbonden aan de andere! De Rector kan dus wel een gedeelte van de legende, zooals mij die werden verteld, als niet overeen komende met de geschiedkundige beschrijving aanduiden, doch om zoo deze lieflijke

legende in het geheel valsch te verklaren, hoe zal ik dat noemen? Ik voor mij aanzie ze liever, als lieflijke bloesems aan de boom van ons H. Geloof. Maar er is meer. Ik heb ook gehoord dat een goede vijftig jaar geleden, in de zoogenaamde latijnsche school, dat was een vertrek in den toren van Baerle-Hertog, een hoop oude papieren lag, en dat daar ook bij lag een pak vezelachtig goed, dat door den persoon, die geregeld de klok opwond, en er dus wel bekend was, aangewezen werd als heilig vlas. De oude papieren waren waarschijnlijk stukken uit de archief zooals mijn zegsman thans denkt. Dat de Rector de acht heiligenbeelden niet schoon vindt is zijn zaak. Ik en de bezoekers zijn van andere meening: over smaak valt weinig te twisten.

Maar was het niet beter geweest, dat den Rector daarover had gezwegen? Hij kan en moest weten, dat het allen geschenken waren van vereerders van Sint-Salvator, die daarmee een goed werk hebben verricht, en zal zich toch wel kunnen indenken, wat die vereerders moeten gevoelen, als ze zijn schrijven hebben gelezen. En nu nog iets over de gebedsverhooringen, waarom zouden die verzwegen moeten worden? In tal van tijdschriften komen er maandelijks heele kolommen voor, en ik geloof dat ik me met

Inmetseling van de gedenksteen door Pastoor Vekemans

genoemde tijdschriften in goed gezelschap bevind. Den Rector wil ze geheim houden, en ik wensch ze bekend te maken, en daarom verzoek ik inlichtingen. En waarom zouden de gelukkige verhoorden uit dankbaarheid dan dure votiefsteenen komen offeren in de Sint-Salvatorkapel? Nog iets over het spotten. Ja, ik heb dat ook gehoord. Het was Rector van den Broek zelf, die met mijn brief, die ik hem indertijd schreef, om een bijdrage voor de Kapel, den spot dreef, en zoo ver ging, dat hij iemand noemde die den brief voor mij zou hebben opgemaakt. Heer Rector, de persoon die door U werd genoemd, wist niet eens, dat ik U geschreven had: ik zelf heb den brief opgemaakt. Tenslotte was Uwe terechtwijzing over de kerkelijke goedkeuring overbodig. Ik heb nooit een krant gezien met Kerkelijke goedkeuring, en dus meende ik dat krantenknipsels die ook niet noodig hadden. Maar toen onze plaatselijke Geestelijkheid vernam, dat ik een boekje had laten drukken, en dat hadden ingezien, heeft Zij er mij wel op gewezen, dat ik eerst de Kerkelijke goedkeuring had moeten aanvragen. Doch omdat er niets in het boekje stond, tegen Geloof of zeden, en ik veel onkosten had gemaakt om het te laten drukken, heeft Zij mij toegestaan het te verkoopen. Ik zou nog wel meer kunnen schrijven, doch ik meen Rector van den Broek voldoende te hebben geantwoord. Kende hij dan geen ander middel om mij zijne aanmerkingen op mijn boekje kenbaar te maken, dan de gebruikte, daar ik als zakenman toch mijn brood moet verdienen door den handel, daarom heb ik niet willen schrijven in het "Dagblad" met zijn talrijke lezerskring, te meer nog om de ergernis die sommigen uit zulk krantengeschrijf zouden kunnen nemen, in de Baarlesche krant zijn we wat meer onder ons. Opmerkingen per brief of persoonlijk, daar is niets tegen. En dan die aanmerkingen nog wel juist in de maand October, waarin het Apostolaat des gebeds ons dagelijks deed bidden: "Goddelijk Hart van Jezus, geef, dat wij altijd eerbied hebben voor eens anders goeden naam." Of zou deze intentie niet tot de dagelijksche gebeden van Zijne Eerw. Behooren? Men zou het betwijfelen. Nu kunnen de lezers nogmaals oordeelen.

G. GOOS.

Tot zover de krantenknipsels. Hieronder volgen nog enkele wederwaardigheden over de Sint-Salvatorkapel.

De herstelperiode wordt ingeluid met de aankoop van de grond door het R.K. Kerkbestuur van Baarle-Nassau, via de tegenover de kapel wonende boer A.

Jacobs (grootvader van Ad en Marjan Jacobs familie Jacobs op Nijhoven). De toenmalige pastoor Vekemans zet zich, samen met anderen, in voor herstel van de oude bestemming, op de fundamenten van het priesterkoor van de oude kapel. Architect Pater van de Laan O.S.B., een telg uit een roemrijk architectengeslacht, maakte een tekening. De aannemers J. Koks en J. Moeskops voerden de plannen uit onder leiding van architect Jacobs uit Alphen. Een gedenksteen met oorkonde wordt op 8 sept. 1930 door pastoor J.A. Vekemans (pastoor van de parochie O.L.V. van Altijddurende Bijstand te Baarle-Nassau van 1926-1956) naast de deur van de kapel ingemetseld. Op 29 september 1930 wordt de nieuwe Sint-Salvatorkapel ingewijd.

Uit het Liber Memorialis (Gedenkboek) van de parochie O.L.V. van Altijddurende Bijstand te Baarle-Nassau d.d. 29 sept. 1930 door pastoor Vekemans

Het is die dag een drieledig feest want pastoor Vekemans viert zijn Zilveren Priesterfeest en tegelijk de onthulling van het H. Hartbeeld op het voorplein van de parochiekerk te Baarle-Nassau en de inwijding van de Sint-Salvatorkapel, welke beide panden door de parochianen aan de herder als geschenken worden aangeboden. 's Morgens had na de plechtige H. Mis de onthulling van het H. Hartbeeld plaats, onder groten toeloop van volk en met assistentie der eerwaarde heren J. Jacobs, kapelaan en P. Gulickx missieoverste, welke beiden van Baarle-Nassau afkomstig zijn. Na het lof trok de stoet, namelijk de parochie en vele vreemdelingen naar Nijhoven, om de kapel in te zegenen. De hoogeerwaarde Heer Deken uit Bavel Dr. P. Dirkx deed zelf de inzegening. Het volk zong geestdriftig mee. Nog nooit bij menschenheugenis is in Baarle zulk een volksfeest gevierd, achter den 1ste steen is de oorkonde ingemetseld. Het moet gemeld, dat de burgemeester Mensen het als strijdend met de wet achtend verbood, de processie op de Hollandschen grond te houden. Met des te meer geestdrift speelde de harmonie op de Belgischen grond. Misschien zal in de toekomst, die zaak wel geregeld worden met de kerkelijke en burgerlijke Overheid, opdat op die wijze de aloude processie kunne hersteld worden.

Tot zover het Liber Memorialis. Bij gelegenheid van de Studentenlanddag van O.L.V. gilde werd een gedenksteen ingemetseld. Later werd bij de kapel een kruisweg opgericht, die op zondag 2 augustus 1931 werd ingezegend. Door de

staties van de Vijftien geheimen van de Rozenkrans (geschenk van de Voetgangersbond van Scherpenheuvel), de Zeven Smarten van Maria en de Lourdesgrot (ingezegend op zondag 1 mei 1932) werd ook de devotie tot de Moeder van S. Salvator bevorderd. Tenslotte verscheen er in het lommerijke park, nu Bidtuin, een Calvarieberg, ingezegend op 31 mei 1934. Naast pastoor Vekemans moet als een der ijverige propagandisten voor de herbouw der kapel, en later de aanleg van de Bidtuin, worden genoemd Cornelius Goos. Cornelius Goos overleed op 5 januari 1936, en werd in zijn bidprentje aangeduid als “bijzondere weldoener der Sint-Salvatorkapel”.

Op 4 september 1938 vond onder algemene belangstelling van de beide Baarle's de eerste openbare processie met het H. Sacrament naar de kapel plaats.

Bronvermelding:

“Bijdragen tot de Geschiedenis van Baerle” door J.P.H. van den Broek. Uitgave W. Bergmans-Tilburg MCMXLVII.

Eerste H. Sacramentsprocessie, 4 september 1938.

Asperges

Els Verbiest

In Ons Weekblad van vrijdag 23 april prijkt op de middenpagina de titel: “Het is weer tijd om volop te smullen van het witte goud.” Aspergetelers en restaurants uit onze regio prijzen deze overheerlijke groente aan. Onze zandgrond is zeer geschikt voor het telen van deze delicatessen.

Onze nationale tuinbouwers mogen we werkelijk een grote pluim op de hoed steken. In de Lage Landen werden immers massa's groenten voor het eerst gekweekt en zelfs... uitgevonden. Peulerwten, hopscheuten, Brusselse spruitjes, witte asperges en witloof. Het is een indrukwekkend lijstje. Bijna al deze groenten werden opgenomen in de allerhoogste gastronomische hemel: ze worden stuk voor stuk beschouwd als zeer verfijnd voedsel.

Asperges en ook witloof zijn groenten die als geen ander weerspiegelen hoe we zelf zijn. Ze staan met hun voeten in de grond (meer zelfs: onder de grond) en op die manier zijn het werkelijk de underdogs van de groentefamilie. Bovendien zijn beide, als we over kwaliteit spreken, zeer arbeidsintensief. Om witte asperges te kunnen oogsten, moeten de telers nu nog altijd voor dag en dauw op pad. Want als de jonge scheuten (asperges zijn in feite scheuten) licht zien, krijgen de kopjes in een mum van tijd een violette kleur. Het bedekken van de aspergebedden met zwarte plastic vervroegd de oogst een beetje en voorkomt snelle verkleuring van de topjes. Wanneer je de scheut verder laat uitschieten, wordt de asperge groen.

Inderdaad, de groene asperges worden al eeuwen en eeuwen geteeld. Zelfs de oude Egyptenaren kenden deze groente al. Het eerste recept van asperges met ei, een beetje à la Flamande dus, staat in een kookboek van de beroemde Romeinse gastronom Apicius. Via een Arabisch-Spaanse omweg kwam de asperge in de Middeleeuwen bij ons terecht. In de veertiende eeuw werden in onze regio al volop asperges gekweekt. De Vlamingen overgoten de asperges ruim met boter wat hen de spotnaam “boterkoppen” opleverde. De medische wereld heeft ook zijn bijdrage geleverd tot de roem van de “koningin der

groenten”. Want de asperge werd door de geneesheren van de Middeleeuwen beschouwd als een van de weinige “gezonde” groenten.

Waardig om op de meest luxueuze tafels te verschijnen, hoewel de asperge werd beschouwd als een bijzonder lustopwekkende groente; en dat had voor één keer niet alleen met de vorm van de zelf volkomen onschuldige groente te maken maar ook met de dikke schil van de asperge. Fijnschillers bestonden toen nog niet. De asperges werden dus gekookt in de schil en zo opgediend. De etiquette wilde dat je de asperge bij het voeteind vastgreep. Het tere kopje werd er resoluut afgebeten en het zachte vruchtvlees werd sensueel uit de schil gezogen. Niet te verwonderen dat de asperge-etende dames het hoofd van de aanwezige heren danig op hol wisten te brengen.

Volgens de oude kruidenmeesters was de asperge niet alleen goed voor de liefde. Lees maar even mee. “Deselve zyn opende, en overzulk goed tegen de verstopping van de lever en de nieren, zy maakten de buyk week, zuyveren de borst, bevorderen het pissen, vermeederen het zaad, voornamelyk wanner men deselve warm met boter eet. Zy geven het lichaam een goede reuk, maar maaken de pisse stinkende, en wanneer men die teveel eet onvruchtbaar. En geneest egter de geelzugt en stilt de pyn van de jigt .”

Maar de techniek staat voor niets. Asperges werden meer en meer geschild. Dat gaat het makkelijkst met een fijnschiller. Neem de asperge teder vast bij het kopje en begin te schillen vanaf ongeveer vijf centimeter onder de punt richting voet. Door de asperge onderaan met de hand af te breken scheiden het zachte vruchtvlees en het harde houderige gedeelte zich vanzelf. Met de schillen en de onderstukken kunnen we een wonderlijk bouillonnetje koken. Een half uur sudderen volstaat, waarin we later de asperges zelf garen. Op die manier zetten we de typische aspergesmaak nog meer in het zonnetje. Asperges koken hoeft trouwens niet altijd. In stukjes gesneden asperges kun je ook perfect bakken in een doordeweekse braadpan. In een mengsel van boter en olijfolie bijvoorbeeld. Als de groente beetgaar is geworden, giet je er vlug een paar geklopte eitjes

over. Bestrooi met fijn gehakte peterselie. Een paar minuten later staat er een geweldige aspergeomelet op tafel.

Groene asperges beschikken over een iets minder fijne smaak dan de witte. Ze smaken lichtjes naar kool. Maar groene asperges hebben toch een enorm voordeel: je hoeft ze niet te schillen. Een prachtige groente dus voor expresmaaltijden die toch op een feest uitdraaien.

Een oeroud gerecht “kalfsblanket” in een nieuw jasje gestoken

Ingrediënten voor vier personen: 1 kg kalfsblanket (kalfsborst of -schouder), een klontje boter, een eetlepel bloem, een ui, twee wortelen, drie kruidnagels, kruidenboeket (tijm, laurier, peterseliestelen), een bundel witte asperges, 2 dl room, peper en zout, een eetlepel fijngehakte bieslook en een citroen.

Bereiding: De stukjes kalfsblanket, drie bij drie centimeter, worden volledig ontvet. Op het fornuis komt een stoofpot. Daarin smelt de boter en bakken we het vlees zachtjes op zonder het te laten kleuren. Als het vlees unaniem wit is geworden, strooien we de bloem uit over het vlees. We laten het nog een minuutje zachtjes doorbakken en lengen het vervolgens aan met water tot het net onderstaat. In de pot vliegt vervolgens de geschilde ui, waarin de kruidnagels zijn gestoken. De geschilde, hele wortels vervoegen zich bij het gezelschap. Ook het kruidenboeket mag bij het kalf. Onder regelmatig roeren zachtjes aan de kook brengen. Een uur en een kwartier lieflijk laten stoven, tot het vlees gaar is. Ondertussen gaan we de asperges te lijf met een fijnschiller. De aspergepunten (een goede vier centimeter) snijden we van de de stengels. De stengels zelf versnijden we in stukjes van twee centimeter. De aspergestukken gaan een potje in samen met de room. We laten ze een twintigtal minuutjes zacht stoven onder deksel. De aspergepunten dompelen we tien minuten in kokend water. De ui, de wortelen en het kruidenboeket uit het kalfsblanket vissen en vervangen door de roomasperges. Even roeren en vijf minuutjes laten doorsuddereren. Deze hemelse stoofpot werken we af met peper en zout, de beetgare aspergepunten en een hele lepel fijngehakt bieslook.

De Boerentuin

Ad van Eijl-van de Klashorst

2003 is uitgeroepen tot het jaar van de boerderij. Vandaar dat ik even wil stilstaan bij de boerderijtuinen. Er zijn betrekkelijk weinig mensen die daar meer van weten, ofschoon de interesse groeit. Waarschijnlijk zijn die tuinen ontstaan uit de Middeleeuwse kloostertuinen. In de loop der jaren hebben zij heel wat veranderingen ondergaan. De kloostertuinen waren altijd volgens een vast patroon: een middenperk en meerdere perken er omheen. Vroeger was dat middenperk meestal een kruis, tegenwoordig van alles: een cirkel, een vierkant, een hart; noem maar op.

Om de tuin heen stond altijd een heg, ongeveer een meter hoog en vaak met stekels; bijvoorbeeld hulst, meidoorn, vuurdoorn of sleedoorn. Vaak ook beuk of liguster vanwege de dichte groei. De reden was om dieren zoals varkens, honden, konijnen en kippen tegen te houden. Die liepen vroeger vrij vaak los.

De hofuin staat meestal bij de boerderij, was het eigendom van de boerin en zij moest altijd snel bij haar plantjes kunnen. De planten en bloemen hadden altijd een doel. Het moesten nuttige planten zijn en geen sierplanten. Het waren groenten, kruiden en fruitsoorten. Een boerengezin moest zichzelf voorzien dus stonden er altijd groenten en kruiden in de hofuin. Sommige planten zie je vaak terug, ze hebben te maken met folklore.

Duizendschoon of boerentuilen komen nog steeds heel veel voor. In Zeeland heten ze broekomstulen, in onze streken lievermannekes. De jongen die een meisje wilde vragen, kreeg een tuiltje mee van zijn moeder en als het meisje de bloemen aannam, werd er koffie gezet en was de verkering een feit. Nam ze het niet aan, dan ging de jongen naar huis en de lievermannekes werden onderweg in een sloot gegooid. Dit gebruik in ons zandgebied zien we ook in Friesland op de klei, waar meer rijkdom was. De jongen had een zilveren kistje met gebogen deksel laten maken bij de zilversmid, het zogenaamde 'knottekistje'. Knotte betekent zoveel als knoop. Moeder maakte een batisten zakdoekje en daarin

werden munten geknoopt, zilveren of gouden. Alleen, als de verkering niet doorging, kwam het knottekistje terug naar huis en niet in de sloot.

De bloemen van de primula heten in Zeeland ‘bakkruudjes’. Ze worden vaak gebruikt bij het bakken. Het is algemeen bekend dat de boerin ook altijd in haar tuin een lekkere soort aardbeien had. Ik weet nog dat een zuster van mijn grootmoeder, ‘tante Baaïke’ (Elisabeth), de echte ‘Bredase aardbeitjes’ teelde in haar hofuin en eens per jaar werden we ‘op de aardbeien’ genodigd in Princenhage, vlakbij ‘de Grenadier’. Het is voor mij meer dan zeventig jaar geleden, maar ik weet nog hoe we er ieder jaar naar uitkeken. Grote schotels aardbeien en liters geklopte slagroom, met eigengebakken brood en weckflessen vol met varkensvlees, heerlijk gebraden. Precies hetzelfde gebruik maakten wij mee in Klein-Zundert, waar wij in 1940 bij de vlucht uit Breda liefdevol werden opgenomen in een boerengezin en nog jaren ‘op de aardbeien’ met het varkensvlees werden uitgenodigd.

De boerentuinen gaan over van moeder op dochter of schoondochter en zo komt er vaak verandering. Maar soms vind je er lang vergeten plantjes. Hier kent iedereen het zenegroen als ‘abortusplantje’. Van de blaadjes werd thee getrokken of er werd op gekauwd als je overtijd was en de menstruatie liet meestal niet lang op zich wachten. Misschien weet u meer bijzonderheden. Het is altijd belangrijk als oude ideeën bewaard blijven.

Tot slot wat bloemen en planten uit de oude hofuinen. Afrikaantjes of dille hielden de insecten weg. De afrikaantjes tussen de rozen: geen rozenaaltjes. Wij plantten altijd dille om het bed grote bonen: geen luis. Ook bloemen werden al vroeg gegeten, o.a. de bloemen van het komkommerkruid (borage of bernagie).

Een oud rijmpje was: bernagie geeft couragie. Zelfs in de oorlog maakte men gebruik van bloemen, bijvoorbeeld goudbloem om puddingen en namaakamandelspijs te kleuren. En ook gebak wordt vaak nog versierd met kleine, gesuikerde driekleurige viooltjes of primula's. Ik gebruik graag driekleurige viooltjes in salade.

De bloemen van het boerenerf verschillen vaak per streek. Veel voorkomend zijn: monnikskap, pioenrozen, phloxen, gebroken hartje, daglelie, herfstasters, zonnebloemen, stokrozen, muurbloemen, vergeet-mij-nietjes, afrikaantjes, goudbloemen om ontstekingen tegen te gaan, muurbloem om mieren op afstand te houden, huislook op de daken om de bliksem te weren. In de tijd dat Karel V door het land trok, gingen de vazallen weken van tevoren al het terrein verkennen om te zien of op alle daken waar de stoet langskwam, huislook op het dak stond. Huislook werd ook wel donderblad of donderbaard genoemd. Als ik kiespijn had, kreeg ik van mijn grootmoeder altijd een blaadje huislook tussen wang en kies. Brandnetel om neteldoek van te maken voor de kaasbereiding en de wortel als kleurstof, bijvoorbeeld om paaseieren te kleuren.

Vaak gebruikte men om de perkjes randplanten zoals buxus, schildersverdriet of saxifraga, primula, rijstebrij, vetplantjes zoals sedum, sleutelbloem, kleine anjersorten, dubbele boterbloem of goudknoopje.

De groenten werden rauw bewaard, gedroogd of gezouten. Snijbiet was geliefd als spinazie, maar ook de dikke bladnerven werden als asperges gegeten, nog bekend in veel betere restaurants in Frankrijk. Van het fruit werd jam gemaakt of het werd op brandewijn gezet; alleen jutteperen altijd op rum.

Zo, dit was een heel verhaal over onze boerentuinen en nu maar hopen dat er reactie op komt.

Merkwaardigheden (35)

Antoon van Tuijl

Nog wat over bomen

Het nut van bomen kan veelvuldig zijn. Ze leveren hout of vruchten, ze geven schaduw en beschermen tegen wind. Ze kleden ons landschap aan en markeren onze grenzen. Ze sieren straten, pleinen en tuinen. Ze geven rust aan de jachtige ziel door hun “onverstoorbare” aanwezigheid. Onzichtbaar is een andere belangrijke eigenschap. Bomen bevatten, net als alle levende wezens genetisch materiaal. Soms is dat zeer oud en heel raszuiver. Daar kan de wetenschap wat mee, mocht dat nog eens nodig zijn. Over dat waardevolle genenbezit wil ik het deze keer eens hebben.

Jaarringen

Druk doende met het inventariseren van de “Bomen in Baarle” krijgen Cees van Gils en ik regelmatig de vraag: “Hoe oud is onze boom?” Heel vaak moeten wij het antwoord schuldig blijven. Aan de buitenkant van een boom is zijn leeftijd niet af te lezen. Bij een aantal bomen konden we toch met enige zekerheid tot leeftijdsbepaling komen. Je maakt dan gebruik van andere gegevens. Hoe oud is de boerderij waar de linde bij staat? Wanneer is deze grond ontgonnen? Antwoorden op dit soort vragen geven soms goede aanwijzingen. Het komt ook voor dat we het zeker weten. Bij een bepaalde groep bomen ligt er een omgewaaid en doorgezaagd. We tellen de jaarringen en weten de leeftijd nauwkeurig.

Oudste boom

Er werd ook wel gevraagd naar de oudste boom van Baarle. Daar zijn we evenmin zeker van. Is dat de zware stervende Zomereik op Loveren of is het de Linde op Boschoven bij het oude huis van de Familie Segers? Van de laatste zeggen deskundigen dat hij best even oud kan zijn als het huis. En dat draagt het jaartal 1636.

Bomen kunnen heel oud worden. Kijk maar eens naar de gerechtslinden in Hilvarenbeek, Oisterwijk, Nuenen en Westerlo, om er maar een paar te noemen op niet al te grote afstand. De volksmond heeft het dan over “1000-jarige” linden. Dat getal zou ik maar niet te letterlijk nemen. Volgens de Engelse boshistoricus Rackham worden onze inheemse bomen echt niet ouder dan 800 jaar.

Krantenbericht

Toch stond er een hele tijd geleden (eind 2001) een bericht in de kranten dat onderzoekers op de Veluwe een oerbos van 2000 jaar oud ontdekt hadden. Opzienbarend nieuws!

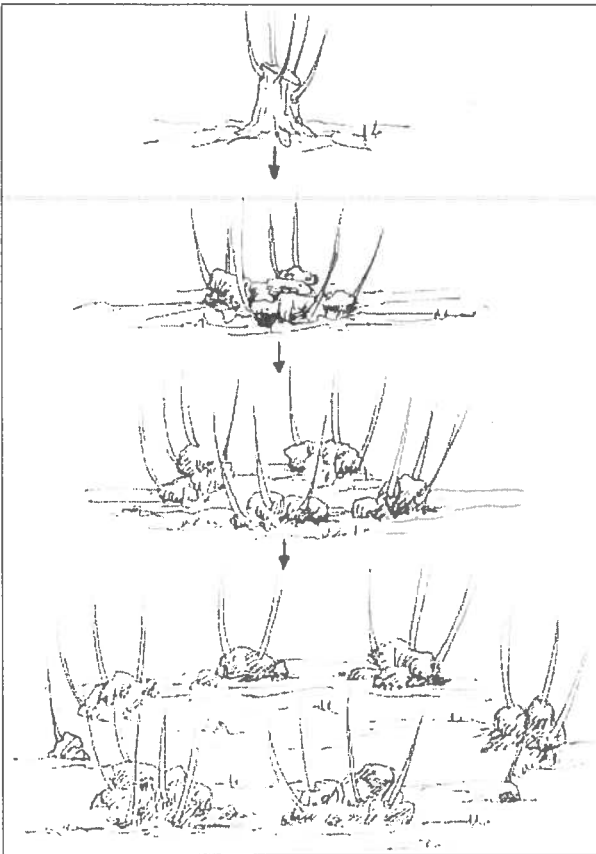
Dit interesseerde mij zodanig dat ik naar wat meer gegevens op zoek ging. Merkwaardig wat kranten schrijven... Het gaat niet om oerbos (= bos dat nooit door menselijk toedoen verstoord werd). Het gaat niet om gewone bomen zoals wij die voor ogen hebben (wortels, stam en kruin). Het gaat ook niet om 2000 jaar. Onderzoeker Rövekamp dateert zijn vondsten tussen 1000 en 1500 jaar. Het betreft hakhout op oude stronken. In plaats van bos gaat het om individuele “bomen”.

Op zoek naar genen

Het “Natuurbeleidsplan 1990” van de Nederlandse regering bevatte o.a. een “Programma Genetische Kwaliteit Inheemse Bomen en Struiken”. Men onderzocht een aantal gebieden in Nederland. Doel was het vinden van absoluut raszuivere exemplaren van inlandse soorten bomen en struiken. Het is namelijk van belang te weten waar nog ongeschonden genenmateriaal te vinden is. Een van de onderzochte gebieden is de Veluwe. Daar stuitte Rövekamp op hakhout dat groeit op oude stobben die weer voortkomen uit nog oudere stobben, enz. enz. Leeftijdsbepaling is hierbij heel lastig. Bij een gewone boom haal je met een soort appelboor een staafje hout uit de stam en je telt de jaarringen. Klaar! Bij deze hakhoutbosjes kan dat niet. Er is geen stam.

Hakhoutkringen

Vroeger kwam je door heel het buitengebied hakhoutbosjes en hakhoutwallen tegen. Die ontstaan als volgt. Men plant een bosje of enkele rijen loofhout. Na zes of zeven jaar kapt men de armdikke stammetjes af. Loofhout heeft de eigenschap vanuit het overgebleven stronkje weer uit te lopen met enkele takken. Die worden na zes zeven jaar weer gekapt. Het jonge opschot ontwikkelt zich vooral tegen de buitenkant van de stobben (= stronken, stoven of puisten). Ouder wordende stobben rotten in het midden weg. Zo wordt de kring van stobben met jong hout steeds groter. (De tekening laat dit proces zien).

Op de Veluwe vindt men kringen met een omtrek van 25 tot 30 meter. Dat duidt op zeer hoge ouderdom. Het merkwaardige is dat de oorspronkelijk geplante boom niet meer bestaat (weggerot), dat het hakhout maar zes jaar oud is en toch deel uitmaakt van een plant die misschien wel 1000 jaar oud is. Alle stobben en takken van zo'n kring hebben identiek genemateriaal. Daarmee wordt aangetoond dat de kring een individu vormt.

Ons heem

Kennen wij in ons heem dit verschijnsel ook? Niet dat ik weet. Het komt wel voor in de stuifzandgebieden van de Drunense Duinen en op de zandruggen van Huybergen en Woensdrecht. Men vond er stobbenkringen van 12 en 5 meter doorsnede. Mogelijk zit er ook heel oud genetisch materiaal in de akkerrandwal bij de Zandstraat in Alphen. Het kan zich bevinden in gedeeltelijk ondergestoven en toch doorgegroeide bomen. Ook de prachtige ontginningsswal op Baarle-Boschoven kan zeer “oude bomen” herbergen als jongere stammen op oude stronken staan.

Jong en toch oud

Toen de “1000-jarige linde” op de Heuvel in Tilburg opgeruimd werd, bleek in de holte van de stam een frisse jonge scheut te staan. Je kon hem zo opnieuw planten. Hebben we in dit geval te doen met een jonge boom? Ja en nee. Het hout van zijn stammetje is jong net zoals zijn bladeren elk jaar jong zijn. Maar zijn meest wezenlijke bestanddelen – de genen – zijn even oud als de versleten Linde waaruit hij voortkomt.

Bij onze bomenspeurtocht kwamen wij twee van dit soort voorbeelden tegen.

De Winterlinde welke wij aantroffen op het erf van Klein Bedaf 5 is nooit een zaailing geweest. Hij is rechtstreeks ontsproten uit een zeer oude boom die vroeger op het Pineind stond. Zo leeft die al lang verdwenen boom voort in een boom die sinds ruim 60 jaar op een andere plaats staat. Zijn genenmateriaal bleef onveranderd.

De Iep die het voorplein van “De Steppe” siert, staat er 55 jaar maar komt voort uit een veel oudere boom uit de tuin van de Ulicotense pastorie. Ook hier bleef oud genetisch materiaal ongewijzigd behouden.

Belangrijk

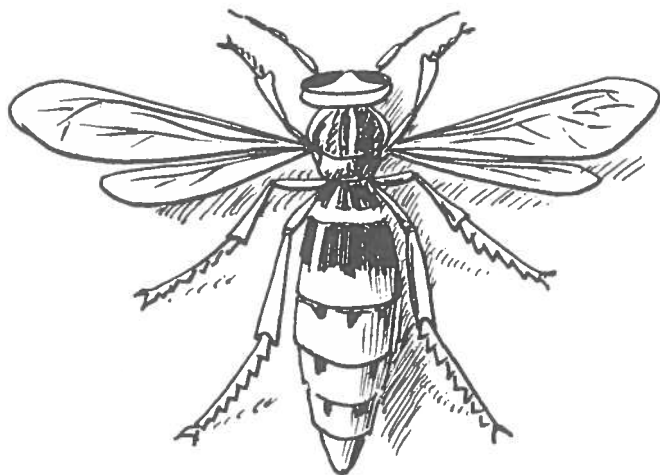
Merkwaardig, hoe een paar eenvoudige gegevens, opgepikt bij bewoners en eigenaren tijdens onze inventarisatieronde, interessant blijken te zijn. Ze leren ons dat ogenschijnlijk niet eens zo oude bomen soms eeuwenoude genen hebben. Als dragers daarvan zijn bomen heel belangrijk!

De hoornaar of Paardenwesp

Piet v. d. Flaes

Geruime tijd geleden was ik in een schuurtje aan de Donkerstraat alwaar de eigenaar me vertelde dat hij in het bezit was van een Duits gasmasker. Dat wilde hij me laten zien. Er was geen licht aanwezig en op de tast vond de man het masker. Het bleek nog in zeer goede staat te verkeren. Hij stofte het af met een borstel en we bekeken het van alle kanten voordat hij het weer terug legde. Bij het verlaten van de schuur stootte ik opeens met mijn hoofd tegen iets vreemds dat aan een touwtje bengelde. Bij nader onderzoek bleek het een nest te zijn van de zo gevreesde Paardenwesp. Zo'n nest wordt van oud hout vervaardigd dat fijngekauwd wordt door de wespen tot een soort papier machee. Het is dan ook vederlicht. Ik schudde er eens mee en een enorme stofwolk steeg op. Volgens de man hing het er al vele jaren. Ik vroeg of ik het mocht hebben en dat mocht. Ik sneed het touwtje door en repte me naar buiten. De vele spinnenwebben sloeg ik me van de kleren.

Een tijd eerder had ik bij ons in het bos in een greppel het lege nest van hommels gevonden. Dit leek er sprekend op. Bij het opgraven leek het holster wel met

schuurpapier bewerkt te zijn. Het bezat raten voor de honing in op te bergen en voor de larven. Ook hommels en wespen hebben darren en werksters, net als bijen die hebben. Ik had dit hommelnest in de zomer bij toeval ontdekt.

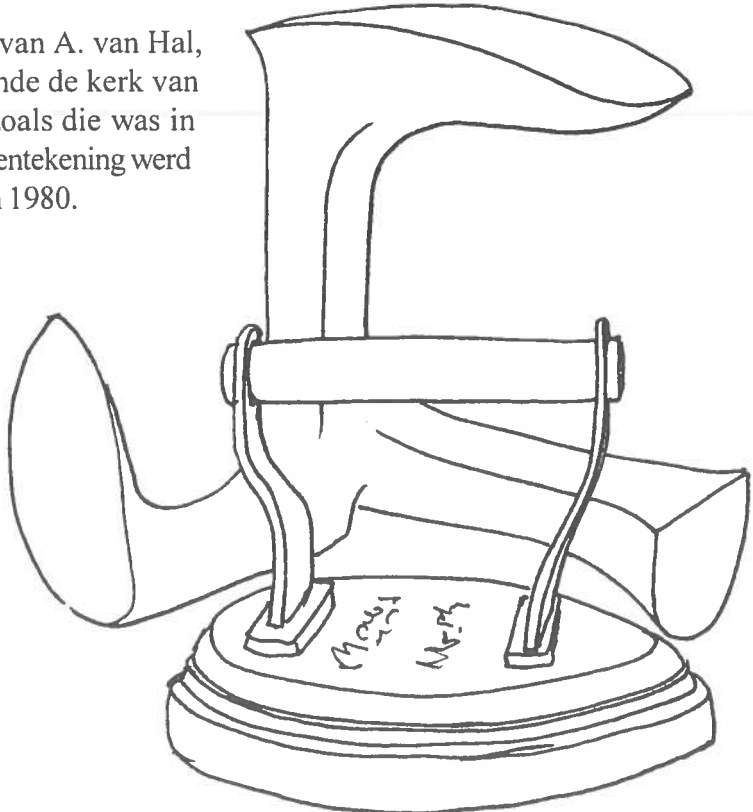
Maar nu terug naar onze snoodaard, de Paardenwesp. Nu ze er nog maar met weinigen meer zijn, vormen ze een merkwaardig verschijnsel in de natuur. In mijn jeugd waren ze een ware plaag voor de landbouwers. Ze waren vooral tegen het opkomen van een donderbui het meest agressief. Een paard dat ergens in de wei stond te grazen, begon dan de oren op en neer te bewegen om het gezoem van zijn belager tijdig op te kunnen vangen. Naarmate zo'n rotbeest het paard naderde, stond het anders zo rustige dier op zijn benen te trillen. En daar verscheen de Hoornaar uit het niets. Het paard begon eerst te draven en dan te hollen. Vroeger waren de weiden met drie pindraden boven elkaar afgezet. Soms braken de paarden van pure angst dwars door deze draden heen waarbij ze zware verwondingen op konden lopen. Keer op keer dook de wesp op het slachtoffer neer en stak daarbij diep op het dier in. Zeven maal steken kon genoeg zijn om het niet te overleven.

Door de steeds warmere zomers komt de Hoornaar weer wat veelvuldiger voor. Voor mij hoeft dat niet!

Arme Amalia (44)

Er kwamen ook in de afgelopen periode weer aardige spulletjes binnen die toegevoegd konden worden aan Amalia's verzameling. Met genoegen vermelden we de volgende zaken.

- Een verzameling boekenallerlei waaruit wij een keuze konden doen voor onze "Kleine Bibliotheek".
- Twee sets schoolplaten.
- Een paar oude krantfragmenten.
- Een jubileumkalender, uitgegeven bij het gouden jubileum van het Franciscanerklooster van "De Gaarshof". Hij bevat fraaie foto's van "De Cruyshof".
- Een prent van A. van Hal, voorstellende de kerk van Ulicoten zoals die was in 1930. De pentekening werd gemaakt in 1980.

- Een verzameling devotieprentjes.
- Een oude prent, gemaakt naar een gravure van B. Immink, voorstellende een zicht op de stad Breda in het jaar 1500.
- Een handvol munten en drie oude bankbiljetten van Belgische Francs.
- Een serie speldjes, waaronder een paar heel mooie van onze vroegere puddingfabriek “Bergère”.
- Enkele knipsels van “Ons Weekblad” uit 1979.
- Een Duits bankbiljet van 100 Mark. Het is vooroorlogs.
- Een gave bidstoel. De zitting heeft een mooi gaatjespatroon.
- Een schoemakersleest.
- Een houten wastang.
- Een klein mooi gevormd strijkijzer.
- Een appelboor die al in 1931 gemaakt moet zijn. Dat zegt de overlevering tenminste.

De schenkers waren: Fam. A. Jansen, Louis Verschueren, Mevr. A. van Eyl-van de Klashorst, Ad Jacobs en de Fam. Bol.

Hartelijk dank en laten we hopen tot volgende keer.

Aanwinsten Bidoc (16)

Lida Luiten

Denk ook eens aan Amalia bij het opruimen van uw boeken, tijdschriften, knipsels, foto's, bidprentjes, enzovoort en breng op woensdagavond iets voor haar mee. Amalia bewaart uw schenkingen en stelt ze beschikbaar voor de gemeenschap. Wat zij het voorbije trimester zoal in ontvangst mocht nemen? Aangekochte boeken, schenkingen van Fekke van Dijk, mevr. A. van Eijl, Fons Willemsen en W. Govaerts. Bedankt!

- Baarle in oude ansichten (2x)
- Missievakschool Baarle-Nassau
- Dialecten van Noord-Brabant
- Onze folklore, het jaar rond
- Brabantse Spreekwoorden
- Oud-Brabants Dorpsleven
- Brabantse Oudheden
 - De Acht Zaligheden, de oude kerk van de Kempen
 - Brabant beschouwd en beschreven
 - Volksdevotie, beelden van religieuze volkscultuur
 - Dorpen in Brabant
 - Van water tot wijn, van korsten tot pasteien
 - Nederland in de bronstijd
 - Prehistorie van Nederland, economisch en technologisch
 - Archeologisch reisboek voor Nederland
- Enclavejournaal 1978 (nrs. 1-8)
- Gevallen voor het vaderland
- Schetsenboek van Hendrik Verhees
- Vertaalde verhandeling over schilder Petrus Christus
- Museum Mayer van den Bergh
- Baarle: een vijfsterrendorp
- Grassen, varens, mossen en korstmossen

Wat was en wat komt

Terugkijken

Op zondag 9 februari was het druk in Ravels-Eel. Dat ligt niet alleen aan Amalia, al leverden wij wel onze bijdrage. Er werd een goed bezochte *Regionale Genealogische Dag* georganiseerd. Onze eigen werkgroep onder leiding van Jan Brunier en Jan Broos heeft er hard aan gewerkt. Stamboomonderzoek of familiekunde leven heel sterk.

Op zaterdag 15 februari had de werkgroep “Bomen in Baarle” twee echte boomverzorgers uitgenodigd: Frans Baltussen uit Eindhoven en Erwin Vermuyten uit Wommelghem. Zij namen bij wijze van *snoeidemonstratie* de monumentale linde op het erf van de familie Van Hooydonk onder handen. Ongeveer zestig mensen trotseerden de kou en zagen hoe het ook kan. Sommigen waren verwonderd dat er niet meer hout uit die boom gezaagd werd. Dat is tekenend voor ons idee over snoeien. Wij denken daarbij meteen aan het afzagen van grote takken. Dat zien we ook maar al te vaak gebeuren. Deze vakmensen kijken eerst heel goed naar de boom en dan doen ze kleine ingrepen.

Dat kan alleen als ze klimmend door de kruin bewegen. Mooi om te zien. Het bekertje warme koffie was heel welkom. Dames, bedankt!

Op 13 maart was er de *Algemene Ledenvergadering*. De nieuwe formule werkte prima. Alle leden hadden ruime informatie thuis bezorgd gekregen. Daardoor kon tijdrovende verslaggeving achterwege blijven. Wel was er steeds ruimte voor het stellen van vragen of het plaatsen van opmerkingen. Onze voorzitter, Ad Jacobs en de bestuursleden Ineke van Strijp en Herman Janssen werden met volledige instemming herkozen voor een periode van drie jaar. Proficiat en dat jullie veel plezier mogen beleven aan jullie inzet ten behoeve van Amalia. Ongeveer zestig mensen waren er aanwezig. Nog eens een twintigtal kwam binnenschuifelen om de diaserie “Baarle Anno 1967” te zien of liever mee te beleven. Het werd een geanimeerde vertoning met veel herkenning en verwondering.

De *Vroege Vogeltocht* op 30 maart werd enerzijds een onlogische en anderzijds een plezierige gebeurtenis. Het is niet logisch om naar vogels te gaan kijken als er door dichte mist nauwelijks 50 meter zicht is. Toch kwamen er twintig deelnemers opdagen. Toen een van hen opmerkte dat je vogels ook aan hun geluid kunt herkennen, zijn we op pad gegaan. Het werd een fijne wandeling. We hoorden veel vogels en als we er al eens een te zien kregen... dan was hij grijs!

Ons bezoek aan *Historisch Breda* op 12 april is zeer geslaagd. De Bredase gastheren hadden de ontvangst goed georganiseerd. De stadsgidsen bleken perfect geschoold. De torenbeklimmers waren verrukt over het mooie uitzicht en de dwarrelende beiaardklanken. Daarvan hebben de benedenblijvers trouwens ook kunnen genieten. We hadden dertig deelnemers. Triest gegeven bij deze uitstap was dat we onze voorzitter en enkele van zijn familieleden moesten missen. Het noodlottige ongeval dat zijn broer trof, was de oorzaak. Ook vanaf deze plaats betuigen wij onze deelneming.

Vooruitkijken

Op zondag 15 juni staan we heel vroeg op. Dan houden we onze echte *Vroege Vogeltocht*. We starten om half zes en hopen veel zangvogels te horen en te zien. Als't even kan zorgen we voor goed zicht!

Zaterdag 21 juni staat de bus klaar voor wie zich aanmeldt om mee te gaan naar *Leuven*. Het wordt een bezoek aan een prachtige stad. Aanmelden kan via de uitnodiging die U ontvangt.

In juni hebt U nog alle kans om rond te snuffelen op onze *Foto-zoek-tentoonstelling*. Maak er gebruik van. Het is leuk om in al die oude foto's te grasduinen en wie weet welke bekenden U er nog tegenkomt. U kunt ons bovendien aan gegevens helpen bij al die onbekende plaatjes.

Op zondag 6 juli openen wij in de Benedenzaal een *Nieuwe Tentoonstelling*. Het wordt traditie om in de zomermaanden ruimte te geven aan leden die op een of andere manier met creatief-beeldend werk bezig zijn. Dit jaar tonen we werk van Christa Derks. Nadere informatie volgt.

Voor donderdag 27 juli staat er een *Avondwandeling* op het programma. We stellen ons voor daarbij berm en slootkant af te speuren naar bekende en minder bekende planten en uit te zoeken of daar ook verhalen bij horen of legenden, oude gebruiken en volksgeloof...

Het laatste wat ik U voor deze keer meld, is onze eigen *Lokale Heemdag*. Ik heb horen fluisteren dat we dan een spik-splinternieuw Baarle's museum gaan bezoeken.

Lees de uitnodigingen goed en kijk ook regelmatig naar Amalia's rubriek in Ons Weekblad. U hoeft niets te missen.

Activiteitenkalender

Juni 2003

Zon 01	10.30-12.30	Open zondag en foto-verzameldag
Zon 01	13.30-16.00	Foto-verzameldag
Zon 15	05.30	Vroege vogeltocht
Zat 21	08.00	Heemreis naar Leuven

Juli 2003

Zon 06	10.30-12.30	Open zondag en opening tentoonstelling
Zon 06	13.30-16.00	Tentoonstelling met creatief werk
Don 17	19.00	Avondwandeling

Augustus 2003

Zon 03	10.30-12.30	Open zondag en tentoonstelling
Zon 03	13.30-16.00	Tentoonstelling met creatief werk
Zat 16	09.30-19.00	11 ^e Lokale Heemdag

September 2003

Zon 07	10.30-12.30	Open zondag en tentoonstelling Presentatie Heemkalender
Zon 07	13.30-16.00	Tentoonstelling met creatief werk
Zat 13	13.00-17.00	Fietstocht langs monumentale boerderijen in Baarle

van w i r s k a a n t e